

ELOFIZETES

HELYBEN:
 Egy évre 24 korona.
 Egy hónapra 2 korona.

VEDEKEN:
 Egy évre 25 korona.
 Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
 6-hasábos peillt sor egyszer 20 fillér,
 minden következőnél 16 fillér.

Kyrtár peillt sor 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült-
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. m.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1911.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF

Szombat, július 15.

Mai számunk főbb közleményei:

- Az obstrukció.
- Házszabályvita és zárt ülés.
- A pápai Motu proprio.
- A tiltottt gavallér.
- Itélet a Teszling-ügyben.
- Tejhamisító milliomos.
- Kecske-mét-ujjászületése.
- Véresre vert fővárosi orvos.
- Százezrektől megfosztott örökösök.

Gyilkos unalom.

Arad, július 14.

A véderő-vita folyamán szóhoz jutott a függetlenségi párt mindkét árnyalatának vezérszónoka. Már e két beszéd beigazolta az egész ellenzéki küzdelem erkölcsi sármasságát, mert kiderült, hogy a függetlenségi párt két árnyalata csupán a rombolás munkájában ért egyet. Akciójuk pozitív célja annyira elűtő, hogy az egyik árnyalat a másik célzatait valósággal perhorreskálja.

A Kossuth párti Tóth János pártja nevében azért utasította vissza a véderőjavaslatot, mivel az elegendő nemzeti vívmányt nem tartalmaz. A Justh pártnak nem kell nemzeti vívmány. Ez a párt ma benyújtott határozati javaslatában az általános egyenlő titkos választójog megadását követeli mindenekelőtt.

Mulatságos jelenet lesz, amikor majd ez a határozati javaslat szavazásra kerül és a Kossuth-párti küzdő-

társak ellene szavaznak Justhék javaslatának.

Egyelőre a rombolás munkájában gyönyörűen egyetértenek. Miután pedig az ellenzéki küzdelmek erkölcsi alapja ilyenképen nagyon is fogyatékos, érthető az, ha a baloldal haszontalan időpocsékolással igyekszik ellpni az ország idejét, nehogy komoly beszédeikből, világosan kiderüljön, hogy az ad hoc küzdőtársak tulajdonképpen a legeléesebb ellentétben állanak egymással, úgy, hogyha valami csoda folytán véletlenül felülkerekedhetnének, az első pillanatban szétesnék a szövetkezésük és az országnak ismét alkalma lenne a Kossuth-párt és Justh-párt kölcsönös szidalmazásainak egész skáláját végighallgatni, mint abban a koalíció diestelen érájában olyan bőséges része volt. Nagyon is érthető ezért, ha az ellenzék mostani kerékkötése egyenesen ellenszenvet kelt az ország közvéleményében.

A katonai javaslatok felett megindult parlamenti küzdelem harmadik napja minden nemes diszétől megfosztotta a hadba indult ellenzékét. Még az ő népük is megcsalódott bennük, mert a harc irányának, eszközeinek és céljainak világos megjelölését várta tőlük s ahelyett ők — enyhén szólva — a naplopásból tartott főpróbát folytatják. Az unalom köde és füstje gomolyodott ma ismét a csataterén. Ha már a kezdet ilyen a foly-

tatás is méltó lesz a teljesen elhibázott kezdethez.

Mi, az igazat megvallva, a nagy küzdelmet nem nézzük az egyoldalú pártfelfogás szemüvegén. Nem telik benne semmi örömrünk, ha ily nagy, a nemzet jövőjére kiható kérdésben a harc a méltó ellenféllel nem a komoly férfias mérkőzés fegyvereivel vívatik.

Az ország érdeke nem az, hogy a parlamenti élet erőszakosan és ok nélkül megbéníttassék, hanem az, hogy a kisebbség a maga igazát mérje össze a többség igazával. Felvilágosítani és meggyőzni kell kölcsönösen egymást és az országot, nem megenni, elfogyasztani a tárgyalásra szánt időt. Nem arra van szükség, hogy a parlamentet kivétkőztessék abból a maga természetes hivatásából, hogy a nemzet élő lelkiismerete legyen, hanem arra, hogy a gondolatok, érvek, ismeretek más-más szellemi és politikai felfogások mérkőzzenek egymással nemes fegyverekkel, s az győzzön, amelyiknek győzelmére a nemzetnek több szüksége van.

Bizakodtunk, hogy az ellenzék belátja azt a vaskos hibát, ami akár bűnnek is beválik, annál az egyszerű oknál fogva, hogy célra nem vezet, másodsor, az ország erkölcstelen taktikának itéli. Es az ellenzék még harmadik napon is méltó volt önmagához: Ugyanugy „harcolt”, ahogy az

Kivándorlási képek.

Irta: Kanizsal Ferenc.

Valahol Gibraltár körül srófolhatja már a tengert, az újvilág felé tartó útjában az óriási Cunard-gőzös, melynek néhány nap előtt, hogy itt borgonyzott a fiumei kikötőben, minden zegét-zugát bejártam. Egész városnyi ember kél óceánon tundra a „Pannónia”-gőzősön, mely most, Isten a tudója, kány tonna reménységet szállít szuszogva. Odafele mindig reménységet szállít. Csuda, hogy el nem sülyed a nagy súly miatt. Azaz, mégsem ez a csuda. Sokkal nagyobb terhet hoz visszafelé. Mert akkor nem reménységet szállít, hanem kiábrándulást, keserűséget, csalódást. De hát azért nem kell zsörtölődni. A közjogászok elégedettek lehetnek, mert ime, vívmány, hogy az uszó városnak az angolok Pannónia nevet adták és nem azt, például, hogy Ausztria. Csupa megtisztelés ez. Bűszkék lehetünk.

Szombat délután három óraker történt az indulás. Pénteken még nyersbőröket emeltek be a hajó gyomrába a csikorgó gőzdaruk. — Szombat reggel pedig eleven emberbőrök sétáltak be a saját lábukon a hajó fedélközi ketrec-labirintusaiba. Délig tartott, míg valamennyit beszállásolták. Nem tudom pontosan, hányan lehettek. Hallom, hogy valami ezerkétszázan; jó egyharmaduk vérség szerinti magyar.

Mielőtt hajóra keltek volna, a Deák Ferenc-ut felső végén, a világító tornyon túl levő kivándorlási palotában táboroztak. Ez az óriási,

kétemeletes, mintegy harmadfél-száz méter hosszú épület másfél év előtt nyílt meg és a kivándorlók érdekeit szolgálja, eléggé jól megfelelve a hivatásának. Ha már a kivándorlást megszüntetni nem lehet, hát legalább segíteni kell ezeken a szegény embereken. Itt elég olcsón — napi 2 korona 50 fillérért — teljes ellátásban (szállás és étkezés) részesülnek, de meg ezenkívül alaposan kitanítják őket; figyelmeztetik valamennyit, hogy mihez tartsák magukat a hajón, meg a partraszálláskor.

A földszinten vannak a kivándorlási irodák, orvosi hivatal, pénztár, meg nagy várócsarnokok. Az emeleten az ékező-szobák, hálótermek; konyha, betegszobák, fürdők. A hálótermek berendezése az utast már hozzászoktatja a hajóhoz, amennyiben itt is emeletes hajó-ágyak vannak, ugyanolyanok, mint a hajón a harmadosztályu utasok számára. Az étkező-terem egyik felében a hosszú asztalok lócákkal, a másik felében a rengeteg konyha, tíz óriási gőzhevítésses üsttel. Ezekben ezer kétszáz ember számára tudnak egyszerre főzni. Reggel kávét, délben husleveset, főtt húst és főzeléket, este gulyást kapnak a kivándorlási palota lakói. A falakon nagybetűs felirások figyelmeztetik a jobb étvágyukat, hogy ki-nek egy adag kevés volt, újabb adagokat ingyen, minden ráfizetés nélkül kaphat. A kosztal az emberek meg vannak elégedve, csak a fürdő-és zuhany-szobák intézményétől idegenkednek. Kényszeríteni ugyan senkit sem lehet a fürdésre, de azért, persze, mindenkinek megmond-

ják, hogyha akar, fürödhetik. E tekintetben többnyire ez a válasz:

— Fogok én vizet látni, három hétig, eleget. Még fürödjem is?

Hanem persze, a betegeket, mielőtt a külön szobákba internálnák őket, bizony megfürdetik. Emiatt szokott némi zugolódás lenni. De nemesak a fürdés, hanem egyáltalán a betegszobába való különítés miatt. Mert tudni kell, hogy beteg kivándorlót nem engednek fel a hajóra. Sokszor egy hónapot is vesztegel a kivándorló, mignem gyógyulásáról orvosi bizonyítványt nyerve, végre utra kelhet, de persze már egy másik hajón, mert az a hajó melylyel társai keltek utra, közben rég kikötött Newyorkban, sőt talán, meglehető, vissza is ért és megint nélküle ment el.

Ami az elszállásolást illeti, a kivándorlási palotában a nőket és férfiakat külön helyezik el, az épület jobb és balszárnyában, melyet ajtó választ el; és ezt az ajtót, este hét óraker lezárják. Még férj és feleség sem lehetdek együtt; van ugyan néhány kisebb hálószoba, de ezekben nem helyezhetik el az összes családokat.

Egyébként eléggé oszondes ez a palota, dacára, hogy a hajók indulása előtt zsufolva szokott lenni. Az emberek kisebb csoportokba verődve, halkan beszélgetnek.

Hangosabb az élet a palotával szemközt levő kis kocsmákban. Az egyiknek ez a neve: „Amerikai szalón”. Ebből is tanul már valamit a zöldfülű kivándorló. Azt, t. i., hogy Ameri-

első napon. Csak unalmasabban. Ez is valami, az igaz. Mert a legkicsinyesebb szatirába fullad az ilyen taktika: — az unalom fogja megölni az ellenzéki fogadkozást, az unalom, tehát a legdicstelenebb, leghaszontalanabb vég.

Az obstrukció.

— A véderőjavaslat tárgyalása. —

Távirati tudósítás.

Budapest, július 14.

A képviselőház ma folytatta a véderőjavaslat tárgyalását, az ellenzék pedig obstrukciós taktikáját. Az ülés első felét ma is technikai obstrukció emésztette föl.

A Ház tegnap a Justh-párt kivánságára elrendelte, hogy a mai ülésen olvassák föl a törvényhatóságok fölíratát a létszámemelés ellen. A mai ülésen aztán, mikor a fölíratokat fölolvasták, az ellenzék belekötött abba, hogy a gyorsírók nem jegyzik a fölíratokat. Az elnökség álláspontja az volt, hogy a gyorsírók munkájára nincsen is szükség, mert hiszen a kérvények eredeti szövegben megvannak. Ezzel szemben a Justh-párt azt hozta föl, hogy a fölolvastás során megjegyzések, közbekiáltások és helyeslések hangzanak el, vagyis a Ház egy része nézetét nyilvánítja, ha tehát a gyorsírók nem jegyeznek, az ülés naplójában hézagok támadnak.

Ez a vitaközös hamar véget ért volna, de váratlanul új tárgya akadt az obstrukciónak. Rudnyánszky György munkapárti képviselő ugyanis odakiáltotta a Justh-párt felé:

— Ez nem komoly párthoz illő viselkedés!

A Justh-párt zokor vette ezt a megjegyzést, ugyisint azt, hogy az elnök nem utasította rendre Rudnyánszkyt. Két perc nem telt belé, Mádi Kovács János Már fönt volt az elnöki emelvényen s átjuttotta a zárt ülést kéri ívet.

A munkapárt boszankodott, de a zárt ülést el kellett rendelni. A Justh-párt itt tovább vitatta a gyorsírók dolgát s kifogásolta az elnök eljárását is. Utoljára is Rudnyánszky György vetett véget a zárt ülésnek azzal, hogy imparlamentáris megjegyzéséért megkövette a Házat.

Ma is féltizenkettő volt, mire a Ház fátérhetett a napirendre. Bakonyi Samu, a Justh-párt vezérszónoka mondott ma beszédet s ki-beszélte az ülést.

Megjelent ma a képviselőházban Andrásy Gyula gróf volt belügyminiszter, a ki tegnap este érkezett haza Budapestre. Andrásyt, a kinek megjelenése nagy érdeklődést keltett a Házban, az ellenzéki képviselők nagy örömmel köszöntötték. A volt belügyminiszter hosszabban tanácskozott Just Gyulával, azután a folyóson Darányi Ignáccal, Bolgár Ferenczel, Szalay Lászlóval, Héderváry Lohellal és Zlinszky Istvánnal beszélgetett.

Az ellenzéki képviselők előtt úgy nyilatkozott Andrásy, hogy a két függetlenségi párt sikra szállása a katonai javaslatok ellen igen helyes dolog. Örvendetesen lepte meg az is, hogy a két párt közeledett egymáshoz és összetart a küzdelemben.

Megkérdezték Andrásytól, mit szól az obstrukciónak? Andrásy azt felelte, hogy erre nem volt elkészülve s nagyon meglepte, hogy az ellenzék mindjárt kezdetben ilyen nagy erővel és elszántsággal lépett föl. Azért is jött hamarabb haza, mint tervezte, hogy tájékozzák a képviselőházi helyzet felől. Az a harci kedv és határozottság, a melyet az ellenzék részéről tapasztalt, igen komollyá teszi a helyzetet és sikerrel is kecsget. Parlamenti küzdelemre, a mely ily erővel kezdődött volna, csak egyre emlékszik s ez a Bánffy idején kitört obstrukció volt.

Elmondotta még Andrásy, hogy szintén föl fog szólalni a kormány javaslatai ellen, még pedig Tisza István gróf után, alkalmasint a jövő csütörtökn.

Andrásy Gyula gróf állásfoglalása nagy lelkesedést keltett az ellenzéki pártok körében.

Holnap Apponyi Albert gróf mond beszédet, a kinek kedvéért ezen a szombaton nem lesz technikai obstrukció. Hétfőn Tisza István gróf fog nyilatkozni.

A reixrát megnyitása. Bécsből jelentik: Ó felsége a reixrát megnyitására hétfőn, e hónap 17 én, reggel 5 órakor különvonattal Bécsbe utazik és 10 óra 26 perckor délelőtt érkezik a penzinger pályaudvarra, a honnan a schönbrunni kastélyba megy. Kedden, e hónap 18-án dél-

előtt 6 felsége a Hofburgba megy, délben trónbeszéddel megnyitja a reixrátot és délután 2 órakor visszautazik Ischlbe, a hova este 7 óra 30 perckor érkezik meg.

Házzsabályvita és zárt ülés.

(A képviselőház ülése.)

Távirati tudósítás.

Budapest, július 14.

Ismét házzsabály-vitával kezdődött ma a képviselőház ülése, majd zárt ülést rendeztek és így ismét eltelt a tárgyalásra szánt időből egy óra, mielőtt a védőerő-vita folytatására áttértek volna. A védőerő-vitában Bakonyi Samu szólalt föl, aki azután az ülés végéig beszélt.

Az ülés elején

Berzeviczy Albert elnök a Ház tegnapi határozatához képest fölolvastatta a katonai követelések ellen tiltakozó fölíratokat és kérvényeket.

Lovász Márton ezzel kapcsolatban szót kér. (Nagy zaj a jobboldalon.)

Justh Gyula: Ha nem tetszik, akkor ne tárgyaljunk nyár derekán! (Folytonos zaj.)

Elnök csenget és ismételtlen kéri a képviselőket, hogy ne zavarják a tanácskozást.

Lovász Márton kéri az elnököt, hogy a fölíratokat nyomassa ki és osztassa szét a Ház tagjai között.

Benedek János szerint s ház gyakorlatával ellenzik, amit Lovász kíván. (Derűtség: taps a jobboldalon.) A házzsabályok úgy intézkednek, hogy a fölíratokat a kérvényi bizottsághoz kell utasítani és a kérvényeknek csak a sorjegyzékét kell kinyomtatni, de nem magát a kérvények és fölíratok szövegét.

Lovász Márton visszavonja a kérését.

Rudnyánszky György: Ez egy komoly párt?! (Óriási zaj a baloldalon.)

Fölkialtások balról: Rendre! Rendre! Hogy mernek sértegetni?!

Elnök folyton csenget és esendet kér.

Justh Gyula: Megsértette az egész pártot! Tessék rendreutasítani!

Elnök kijelenti, hogy ő sértő kifejezést nem hallott. (Folytonos zaj.) Jelenti továbbá, hogy husznál több képviselő zárt ülést kért. A zárt ülést elrendeli, és az ülést öt percre felfüggeszti.

(Zárt ülés.)

Ráth Endre szólalt fel elsőnek a zárt ülésen. A nagy védőerő-vitának mindjárt az elején dokumentálni akarja az ellenzék, hogy személyeskedést és sértegetést nem fog eltűrni.

kában a kurtakocsmát egyszerűen és előkelően szalonnak nevezik. Hanem a kocsmá berendezéséből, kivált a budapesti munkás, újat egyáltalán nem tanul. A külső Váci-úton vannak szakasztott ilyen lebujsok; a különbség — de ez már jellemző — mindössze abban áll, hogy a bejárattal szemköt a falon, olajmécsestel kivilágítva, a Madonna képe függ. Hiába, a tengerparton vagyunk; és azok a vendégek, akik idejárnak, komoly tengeri utra mennek... és meggondolva a meggondolandókat, egy-két pohár bor nem árt; de a duhajul szemregyűrt karimájú zsiros kalap alól, lopva, titokban, nem egy pillantás repül a Madonna elmosódott arcára... A Madonnától jobbra Rudolf királyfi arcképe, balról Stefániás... kecskelábu zöld asztalok, padok, székek... A kiszolgálás magyarul megy. Aminthogy itt csak magyar szó hallatszik és magyar nótá.

Hát bemegyek. Van a sarokban egy üres kis asztal, odatelepedem. Onnét nézek egy hosszú asztalnál idogáló kompániára. Magyarok. Ha nem beszélnek és nem danolnának, akkor is rájuk ismernék. Földmivések és iparosok. Férfiak mind. (Ászszonyt nem hoznak ide.) Az asztalnál pipázó, harsabajuszu embernek nem kalap van a fején, hanem hajósiszka. Ez már alkalmasint járt a tengeren, innét lehet a tekintélye is, meg a sipkája is. A beszélgetésből kiderül, hogy már harmadszor indul neki a nagy víznek, Amerika irányában.

Fölényes göggel beszél. Az öreg baka instruálhatja így a rekrutákat. A többiek áhitatosan hallgatják.

— Hát csak szild ósém, szild a pélpádat — mondja — mér? azér, mer odaát szivarozni

fogsz. Ne busulj. Ha möghalsz: a tengörbe löknek. Alló egy esztendeig tart, mignem a lábád a tengör fenekét éri, pedig küvet kötnék a nyakadba.

— Ugyan má! Nem löhet

— Majd mögtapasztalod.

Lehet, hogy a pipa füstje keserű; lehet, hogy a bor karistolja meg egy kicsit a gégeket, de általános torok-köszörülés támad, aztán meg csend. Szomorú csend. A tengerjárt magyar veti föl, hangosan a szót, rákiáltván az asztal körül settenkedő leányra, — a korcamáros leányára:

— Hugám! Egy féllityit, mög egy kutya-ijesztőt.

Ez csak szögédi ember lehet, gondolom. Ott hívják a szódavizet kutya-ijesztőnek. A többinek utána mondják:

— Nekem is.

— Nekem is.

A leányzó körül-fordul és újból megtelik az asztal itallal.

A poharak kocognak, aztán néma kortyogások. Majd a főember kezdesére barsánnótázásba fojtódik ki a ki kiütököző bánat. Itt legszélről asz asztalnál, valami kubikos-féle szerzet, illegeti a derekát a nótá úteme szerint, a tenyereit tempósan összeütögeti, majd az új jaival markolászik a levegőbe, mintha láthatatlan hurokat pengetne. Ez a tempós uri magyar mulatás Igy mulat a főszolgabíró is, a kubikos is. Rangosan. A tenyerét tempósan ütögetve, majd az ujjait mozgatva. Hiába magyarázom ezt annak, aki még nem látta. A hógöbe-ugrás, ujságpapirnak a cirmbalom hurjai közé csusztatása, — ezek már nem igazi

furfangok; ezek már erőlködések és ezeket a Lipótvárosban is tudják utánozni. Hanem: üve maradni a széken, nem kurjongatni, csupán módjával nótázni, a karokban és kezekben az említett gesztusokkal, amihez a fejnek és deréknek sajátos ingatása járul, — ezek már olyan tempók, amiknek még színészek sem értik a másolatukat, hanem ha beleszülettek...

Hát mondom, nótáznak az emberek. Sajnálom, hogy nem birtam kiérteni pontosan a szöveget; ami, alkalmasint azért nem sikerült minden igyekezetem mellett sem, mert alighanem egy keletkező nótá fogadásánál voltam jelen és talán még ók maguk sem jutottak rá valami végleges kifejezésre. Valami röfrénnel azonban, (bár ez sem szabatos) ugylátszik, már elkészültek, mert a strófák végén mindig visszatértek rá és ezt nagyobb erővel, széles biztonsággal dalolták:

— Sirva nézők a gőzösnek füstjébe:

Jaj Istenöm: kigyüvök-e belülle?!

Hát persze, hogy nem szabatos. Mert, hogy tömbszilárdi megjegyzést tegyek, nem az a kérdés: hogy a füstből jön-e ki a kivándorló atyafi, hanem az, hogy a hajóból kijön? Ami csakugyan jogosult kérdés, kivált azóta, hogy partraszálláskor kiméletlenül megrostálják őket, és bizony sokukat veszaküldik...

A nótá dallama ismert bakanóták dallamával azonos. Ugy látszik, a népmuzsa könnyebben termel szöveget, mint zenét. De, akiknek ez a mesterségük, jól tennék, ha utána látnának a népköltészet illetően legujabb ágának: a kivándorlási nótáknak. Akad már itt gyűjteni-való anyag.

Nem tűri azt sem, hogy a nemzeti jogokért vitt tíz éves küzdelmet kisebbítsék. A kormány-párt részéről egy képviselő e küzdelem komolyságát kétségbevonja. Az illető képviselő nemrég még olyan pártba tartozott, mely a katonai kérdésekben a nemzeti követelések érvényesítését hangoztatta.

Iusth János: Ahhoz nem maradt konzekvens, de konzekvens a kormány támogatásában!

Ráth Endre kéri a munkapártiakat, hogy a jövőben a személyes sértegetésektől tartózkodjanak és az ellenzék küzdelmének komolyságát kétségbe ne vonják.

Benedek János nagyon tiszteli az elnököt, ugyanis, mint legelső tudományos egyesületünk elnökét, de az elnök mégis tévedett, a mikor a fölolvastott kérvényeket és föliratokat nem vettette be a Ház naplójába, illetőleg a gyorsírókkal nem jegyeztette be.

Berzeviczy Albert: Hogy mi kerüljön a Ház naplójába és mi ne kerüljön bele, erre nézve a házszabály nem rendelkezik; a gyakorlat, hogy a mit a jegyzők fölolvassanak, az nem kerül a naplóba.

Iusth Gyula ebben nem érteget az elnökkel; a gyorsírók azért vannak jelen az ülésen, hogy mindent följegyezzenek, a mi az ülésen történik.

Abrahám Dezső szerint az elnök tévedett, a mikor Rudnyánszky Györgyöt, a ki megsértette az ellenzékét, nem utasította rendre.

Rudnyánszky György kijelenti, hogy ő csak a körülötte ülő képviselőkhez fordulva mondta, hogy „ez egy komoly párt?” Arra gondolt, hogy a kérvényeket nem komoly okból, hanem csak azért olvastatták föl, hogy ezzel is időt nyerjenek. (Zajos ellenmondások a baloldalon.) Szívesen kijelenti akár a nyílt ülésen is, hogy az ellenzékét nem akarta sérteni.

Benedek János azt hitte, hogy a fölolvastott föliratok belejutnak a naplóba, azért ellenezte a mai ülés elején a föliratok kinyomatását. Mivel látja, hogy a naplóba nem vették bele a föliratokat, kívánja a föliratok kinyomatását, vagy a naplóba való fölvetését.

Elnök arra hivatkozik, hogy a zárt ülésen nem lehet határozatot hozni, különben sem lehet valamit utólag a naplóba fölvenni.

Iusth Gyula kijelenti, hogy abban sem ért egyet az elnökkel, hogy a föliratokat utólag nem lehet a naplóba fölvenni.

Elnök a zárt ülést berekeszti.

(ismét nyílt ülés.)

Elnök féltizenkettőkor ismét megnyitja a nyílt ülést.

Ennyiben aztán végeztünk is az Amerikai Szalónnal, ott szemközt a kivándorlási palotával. Ez a palota, különben, kaszárnyának inkább volna nevezhető.

Tanuja voltam a hajójegyváltás jeleneteinek is és mondhatom, hogy a hivatalnokok itt szédületesen nagy munkát végeznek. És ez a munka olyan, hogy bürokratikus nem lehet lerázni. Ahány ember, annyszor ötvenféle kérdés és mindegyiket lelkiismeretesen, türelmesen utbaigazítják. Mikor a jegyért a pénzt lefizették (90 korona), — aztán dollárokat kapnak a többi pénzükért és figyelmeztetik őket a takarékosagra. Semmi kétség, idehaza emberségesen bánnak velük és nagy szeretettel. Minden ügyesbajos dolgukat elintézik a kivándorlási palotában, — ha lehet. Persze, arra is van eset, hogy nem lehet és visszafordítják az illetőnek a szekere rudját. Van aztán ilyenkor irás, jajveszékélés!

A kivándorlók közt nagyon sok asszony szopós csecsemőket visz magával. Talán ez a legmeghatóbb.

A Pannónia-gőzöst jól megnéztem, kívül-belül, hanem hát erről már nincs mit írni, sokan láttak már ilyesmit, vagy legalább is mindenki olvasott a kivándorló hajók óriási méreteiről és a luxus-osztályok kényelmes pompájáról. Engem a gépház ragadott meg, mely tetemesen nagyobb, mint egynemely malom gépháza. Órákig mászkáltam, meredek acélletrákon a befutott és türelmetlenül doromboló gépek között és arra gondoltam, mennyi tudás, fáradtság, mennyi pénz megy itt veszendőbe, ha nemsokára repülőgépeken szállunk át az óceán fölött.

Rudnyánszky György személyes kérdésben föl szólal; kijelenti, hogy nem akarta megsérteni az ellenzékét; közbeszólásáért megköveti a Házat és bocsánatot kér a függetlenségi párttól. (Helyeslés.)

A Ház áttér a védőerővita folytatására.

Bakonyi Samu mindjárt beszéde elején be-terjeszti pártja nevében a következő határozati javaslatot: „Az állami függetlenség legerősebb biztosítója az önálló nemzeti hadsereg. Magyarország saját külön hadseregében is teljes mértékben megfelelhet az 1723. évi első és második törvényekben vállalt kötelezettségeinek. A magyar hadsereg különállását az 1867. XII. törvények helyes értelmezése sem zárja ki. A 267. számú törvényjavaslat azonban az állami önállóságnak ezzel az alapföltételével merre ellentétben van, sőt a közös hadseregben a törvénnyel biztosított paritást sem érvényesíti a magyar államiság követelményeit elejti, úgy, hogy ha törvényt válnék, a nemzetnek a hadsereg kérdésében vivott százados küzdelmeit beláthatatlan időre ismét eredménytelenné tenné. A nemzet e küzdelmei utolsó éveiben fölismerete, hogy történelmi és természetes jogainak megvalósítását elsősorban az akadályozza, hogy egész egyetemének valóságos akarata a ma érvényben lévő választási törvény útján kétségtelen kifejezésre nem juthat. Az 1906. év április havában viszont a törvényhozás másik tényezője állította föl az előbbi országgyűlés többségének vezére elé a kormányzással való megbízás föltétele gyanánt a választói jog gyökeres és igazságos reformját, a melynek életbeléptetéséig a katonai kérdések megoldása kölcsönösen függőben hagyatott. A kormány azonban — noha a királynak a nemzetével megegyező akarata ennek a megállapodásnak tiszteletben tartására őt is kötelezi, ennek ellenére a trónbeszédben is elodáztatlanul sürgős föladatnak nyilvánított választójogi reform előtt benyújtotta a katonai törvényjavaslatokat, a mi annál is helytelenebb eljárás, mert ezek és közöttük a védőerőről szóló javaslat, a nemzet teherviselési képességének végső megfeszítését követelik, holott gazdasági ereje kifejlésének egyik legfőbb föltételétől, a gazdasági önállóság egyik legerősebb tényezőjétől épen ez a kormány fosztotta meg. A tárgyalásra kitűzött törvényjavaslat a nemzet termelő munkájára is súlyos csapást mér, a mikor a szolgálati időnek régóta sürgetett általános leszállítása helyett, a besorozottak jelentékeny részének mostani hosszabb tényleges szolgálati idejét továbbra is meghagyja, sőt a honvédségnél fölemeli s ezzel ugy gazdasági és szociális tekintetben mint katonailag egyformán káros újabb egyenlőtlenséget teremt. A törvényjavaslat a magyar államot véderendszerének nemzeti irányú kiépítésében előbbre nem viszi, jogaiiban, gazdasági fejlődésében visszaszorítja. A képviselőház tehát a javaslatot mindezeknél fogva általánosságban a részletes tárgyalás alapjául nem fogadja el és kimondja, hogy a katonai kérdések megoldását az általános egyenlő és titkos választójogról megalkotandó törvény alapján választandó parlament föladatajának tekinti.“ Beszédében először is örömet fejez ki amiatt, hogy mint a tegnapi ülésen is kitűnt, a két függetlenségi pártot többé mi sem választja már el egymástól. Nagyon igaz van Tóth Jánosnak abban, hogy a munkapárt a választás előtt nem beszélt a katonai terhek emeléséről: ezt eltagadni nem lehet. Majd a választási reformról beszél Ausztriában, amelynek mi szereztük meg az alkotmányosságot, már rég megvan az általános választójog, nekünk pedig még mindig küzdenünk kell érte. A királyi szóba helyezett bizalom is megköveteli, hogy a választási reformot tovább ne halogassa a törvényhozás. Háromnegyed egy óra-
kor szünetet kért.

A szünet után

Bakonyi Samu Bosznia és Hercegovina közjogi helyzetéről beszél; szerinte határozott állást kell foglalni oly irányban, hogy Bosznia Magyarországhoz tartozik. Közös szuverenitás nincs, sem osztrák szuverenitás. Bosznia csak Magyarország szuverenitása alatt állhat fenn. Nem a szóló és pártja csinál obstrukciót, hanem a kormány obstruál a nemzeti jogok érvényesülése ellen. (Helyeslés balról.) A történelmi felelősség tudatában állítja, hogy a munkapárt akasztja meg a nemzetet fejlődésében. (Zaj jobbról.)

Fölkiáltások jobbról: Mit csinált a koalíció? (Zaj balról.)

Bakonyi Samu: A nemzeti jogok érvényesülése nélkül a védőerőt fejleszteni nem lehet és nem szabad.

A katonai pörrendtartásról azt mondta a többi között, hogy ez a javaslat oly állapotot akar teremteni, a mely ellen mindig küzdöttek; bele akarnak vinni egy idegen nyelvet. (Tetszés balról.)

Darvas Fülöp: Ez tulzás!

Iusth Gyula: Aki ezt mondja, az Ausztriát segíti! (Nagy zaj jobbról.)

Podmaniczky Endre báró: Már megint kezdik! Ki kezdi? (Zaj.)

Bakonyi Samu az új katonai terheket elviselhetetlennek mondja. Szólt még a szolgálati és vezényleti nyelvről. Harmadfél órakor még mindig beszélt a Ház nagy türelmetlensége mellett és noha az elnök figyelmeztette az előrehaladott időre, Bakonyi általános közömböség mellett rendületlenül beszélt tovább.

Majd azzal végzi beszédét, hogy az ellenzék el van szánva a legelkeseredett ellenállásra a jogfosztott népmilliók érdekében. A véderőjavaslatot nem fogadja el, hanem benyújtott határozati javaslatának elfogadását kéri. (Élénk éljenzés a baloldalon.)

A következő ülés napirendjének megállapítása után az elnök az ülést 3 óra után bezárja.

A pápai Motu proprio.

— X. Pius az ünnepnapok szabályozásáról. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 14.

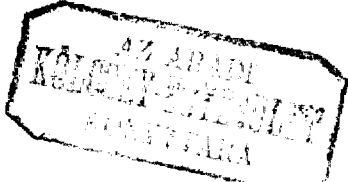
Szenzációs hatást keltett világszerte X. Pius pápának a tegnapi napon közzétett encikliája, mely az ünnepnapok tultengését szabályozza. A pápai kinyilatkoztatást, amelynek teljes címe: *De diebus festis, Pius X. motu proprio*, módunkban van széről-szóra közreadni:

„A római pápák, mint az egyházi szertartások legfőbb őrői és gondozói, a keresztény népek érdekeit szem előtt tartva, sohasem haboztak a szent törvények rendelkezéseit, ha ez szükségesnek mutatkozott, a körülményekhez alkalmazni. Amiként mi is már több ízben jónak láttuk ezt tenni a megváltozott időkre és a társadalmi körülményekre való tekintettel, azonképen érezzük szükségét annak, hogy az egyház által előírt ünnepnapok betartásáról szóló törvényt kívánatosnak mutakozó formában megváltoztassunk.

Csodálatos szorgalommal történt ma az emberiség vizen és szárazon a lehető legnagyobb érvényesülésre és ebben a munkás lázban alig találkozik nép és nemzet, amely az előírt ünnepek szigorú betartásával tündökölné. A megszapordott kereskedelmi alkalmak, az üzleti életnek általános és erőteljes fellendülése valósággal kényszeríti az embereket arra, hogy mindig kevesebb és kevesebb ünnepnapot tartsanak meg. Végül a létfenntartás legszükségesebb eszközeinek napról napra tartó óriási drágulása is egyik oka annak, hogy munkára kényszerülnek az ünnepnapon azok, akik munkával tartják fenn magukat.

Ezeket tekintetbe véve elérkezettnek látjuk az időt arra, hogy a keresztény népek jóléte érdekében a kötelező templomi ünnepnapok számát korlátozzuk. És épen ezért, az egyházi formákat megtartván, a biboros kollégiumnak az ünnepnapok megszentelésére vonatkozó törvény tárgyában mondott véleményét meghallgatván, a következőket rendeljük.

Amaz egyházi rendelkezés, amely a szent mise hallgatását és a munkától tartózkodást parancsolja, csak a következő napokra marad érvényben: Minden vasárnapon, az Ur születése és körülméltetése napjára, az Ur megjelenésének és menybemenetelének ünnepére, Mária szeplőtlen fo-

gantatásának napjára, Nagyboldogasszony napjára, az apostolok és Mindszentelek ünnepnapjaira.

Szent Józsefnek, boldogságos Szűz Mária vélegényének ünnepe, valamint Keresztelő Szent János születésének ünnepe, mindkettő nyolcadával oly ünnepek maradnak, amelyek azon esetben, ha nem esnének vasárnapra, a következő vasárnapon tartatnak meg. Urnapjának ünnepe privilégiumos nyolcadával együtt Szentháromságvasárnap utáni vasárnapra helyeződik át. Jézus szent szívének — nem előírásos — ünnepe az eddigi rendelkezések szerint tartandó meg.

A misehallgatás köteleességének fenti előírásából azonban kivételt képeznek a védőszentek ünnepei, amelyek a következő vasárnap tartandók meg. Amennyiben azonban ezek egybeesnének az itt elsorolt ünnepekkel, abban az esetben az apostoli szentszék döntése állapítja meg azok napját. Az illető országok püspökei ilyen célból kötelesek a szentszék elé járulni kérelmükkel.

Azon esetben pedig, ha az így elrendelt ünnepnapi valamelyike bűnti vagy tilalmi nappal esne egybe, megadjuk mindkét fölmentést és hasonló fölmentést adunk mindazon védőszentek ünnepeire, amelyeket nagy néptömegek részvételével hagyományosan ülnék meg,

Ezekben nyilvánítjuk apostoli gondoskodásunkat és reméljük, hogy a hívőket azokon a napokon is, amelyeket a szorosán eléirt ünnepnapi sorából elhagytunk, az Ur véghetetlen kegyelmeisével és bölcsességével fogja vezérelni, a megtartott ünnepeken pedig legnagyobb gondoskodásával őrizni.

Irtuk Rómában, Szent Péter sirja mellett, pápaságunk nyolcadik évében.

X. Pius.

A Motu proprio itt felsorolt rendelkezései szerint tehát mindössze *tizenhárom hétköznapra eső ünnep lesz* a római katolikus naptárban. És pedig január (Ujév), Január 6. (vizkereszt), február 2. (gyertyaszentelő boldogasszony), március 25. (gyümölcsoltó Boldogasszony), húsvét hétfő, Ur menybemenetele, pünkösd hétfő, áldozósütörtök, június 29. (Péter és Pál) augusztus 15. (Mária mennybemenetele), szeptember 8. (Mária fogantatása), november 1. (mindszentelek), december 26. (István vértanu napja).

A protestáns naptár ünnepeiből azonban még így csak kilenc jut hétköznapra, úgy mint újév, január 6. nagypéntek, húsvéthétfő, Ur menybemenetele, pünkösdhétfő, a reformáció emléknapja, december 26. és egy decembri szerdára és egy márciusi hétfőre eső ünnep.

A pápai Motu proprio rendelkezései különösen azt a kereskedő és iparosvilágot érintik, amely idáig az ünnepek pontos és szigorú betartása révén hátrányt szenvedett másvallású kereskedőkkel iparosokkal szemben.

MULATSÁGOK.

(=) Nyári multság a szabadfalui Petőfi-emlék javára Temesvár és környékbeli tisztviselőkből álló rendező-bizottság f. hó 16-án (vasárnap) nyári multsággyűléssel egybekötött kirándulást rendez Temesvágra. A már eleve sikerültnek ígérkező nagyszabású nyári multságban lesz kabaré előadás, világposta, szépségverseny, jux bazár és reggelig tartó tánc. A kabaré előadás keretében Brück Henrik közkedvelt műkedvelő kupléival és humoros előadásával fogja mulattatni a közönséget, részt fog venni továbbá ének- és zeneszámmal *Movrin Jóska* hagedű- és énekművész is, akit a temesváriak mint művészi tehetséget már régen ismernek. Rajtuk kívül még néhány előkelő nevű műkedvelő fog közreműködni. A multságban részt venni szándékozók Temesvárról a délután 3 óra 5 perckor Bázias felé induló vonattal utazhatnak ki, vissza pedig az este 8 órakor és reggel 6 órakor Temesvárról Temesvárra induló vonattal jöhetnek. Erkezés temesvágra délután 3 órakor, ahol a vasútállomáson a ren-

dezőség zeneszóval várja a kirándulókat. Utiköltség Temesvártól Temesvárig és vissza (retour-jegy) III. oszt. 40 fillér, II. oszt. 74 fillér. A rendezőség megkereste az állomásfőnökséget, hogy a kirándulók részére egy harmadosztályú külön kocsit beosztáson rendelkezésre. Belépti-díj személyenként 1 korona. A tiszta jövedelem felerészben a szabadfalusi Petőfi-emlék felállítására megindított gyűjtés gyarapítására fordítatik. Ezen hazafias célra való tekintettel felülfizetések közönnettel fogadtatnak és hirlapilag nyugtáztatnak. Írásbeli megkeresésre mindennemű felvilágosítással készséggel szolgál Frank Béla rendező-bizottsági titkár Temesvágról.

A kitarított gavallér.

— Tolvaj pénztárosnő. —

Távirati tudósítás.

Budapest, július 14

Vidékiek, egy városból valók voltak mindketten: a férfi meg a leány is. Fölkerült a fővárosba Keravicz Lajos kereskedősegéd s mert facérsorban nyomorgott, megismerkedett a földijével, S. Helénnel. A fiatal leánynak ellenben jó állása volt, egy halászmester pénztárát kezelte.

Az ilyen kasziros kisasszonynak sok pénz fordul meg a kezén, Keraviczának pedig ép ez kellett, váltig udvarolt hát a kis Helénnek, aki nem volt szép leány s nagyon örült a fess fiúnak. A leány el is csavarta a fejét, elhitte neki azt is, hogy majd feleségül veszi. Csak állása legyen előbb.

De Keravicza, csak épen arra nem gondolt, hogy állást kapjon. Miért is tette volna, hisz urasan élt e nélkül is, bőven kapott pénzt S. Heléntől. Százakat, sőt ezreket, mert harmadfeléven keresztül tartott ez a vidám, gondtalan élet. Hogy a boldogtalan leány lopta a pénzt, naponta megdézsmálta a főnöke pénztárát, nem törődött vele a derék vélegényjelölt, amíg csak egy szép napon — letartóztatták.

Valaki, aki látta, mint lumpol nap nap után Keravicza a lopott pénzből, névtelen levelet írt a kis Helén gazdájának és börtönbe került a boldogtalan leány is. Mikor becsukták, menten megvallott mindent, sőt a lopott pénzből megmaradt összeget is előadta. Szép summa volt — 5700 korona. A főnöke, mert legalább ennyi megkerült a kárából, visszavonta a feljelentést s maga a pénztárosnő — mert ezt megengedi a törvény — kiszabadult. Csak Keravicza Lajos maradt a törvény kezében.

Ma ült felette törvényt a budapesti bíróság. A tárgyaláson, melyen Füzeses bírő elnökölt, börtönőr oldalán, de azért választékosan öltözve, lakkeipősen jelent meg a vádlott. És váltig emlegette:

— Nem vagyok bűnös.
— Miért nem? — kérdezte az elnök.
— Mert csak néha kaptam egy-egy pár koronát Helén kisasszonytól, azt is kölcsön.
— A rendőrségen beismerete, hogy tudott a pénz lopott voltáról.
— Tudtam, de már csak később.
— Meddig tartott, hogy maga állástalanul tudott élni, még pedig jól élni?
— Két és fél évig. De nem volt az olyan uras élet, mert nem igaz, hogy 30 koronákat kaptam naponta. Aztán, mikor sejtani kezdtem, hogy a pénz nem igaz uton kerül, még figyelmeztettem is a kisasszonyt, hogy a dologból baj lesz.

Ezután S. Helét hallgatták ki. Ellentétben a rendőrségi vallomással, ma ő is menteni akarta a vádlottat s hogy ezt tehesse, azt állította ma, hogy Keravicza tényleg nem tudott a pénz lopott voltáról.

— De különben — igazította ki szavait — nem is volt az lopott pénz.

Füzeses elnök: Hanem? Hisz vissza is adott főnökének 5700 koronát.

— És mégsem loptam. Azt a pénzt ugyanis abból „tettem félre” az évek során, hogy az árut drágábban adtam el s a különbözetet magamnak tartottam.

Igy akarta S. Helén a maga szégyenét is szépíteni. A köztársaság képviselője, Tóth István dr. kir. ügyész, orgazdaság büntette miatt kérte Keraviczát súlyosan megbüntetni. Hadd üljön vagy harmadfél évet, annyit legalább, amennyi ideig urizálva élt a lopott pénzekből.

A váddal szemben Török Sándor dr. védő nem látta bizonyítottnak, hogy csakugyan nagy summáról van szó s főképp azt, hogy védence bujtotta fel a leányt lopásra. Ez szerette a fiatal embert s a szerelme vitte a bűn útjára, nem pedig Keravicza, aki ha mégis bűnös, nem orgazda, hanem bűnsegéd.

A törvényszék Kraviczát nyolc havi börtönre ítélte, amiből négy hónapot kitöltöttek vetek. Ugy a köztársaság, mint az elítélt felebezett.

Tejhamisító milliomos.

Távirati tudósítás.

Szabadka, július 14.

Halbrohr Adolf, egyike Szabadka leggazdagabb embereinek, vagyona még forintokban is kitesz egy milliót. A város határában több helyeken százholdakra menő pusztái vannak, melyeknek zsiros fekete földje vagyont termel és évről évre tizezrekkal szaporítja az ura pénzét. Ezzel a Halbrohral történtek meg a következők:

Halbrohr Adolf verucsi pusztájáról minden nap 3000—3500 liter tejet visz be Szabadkára, melynek nagyrészét a szabadkai hávéházakban és tejszarnokokban árusítja ki. Szállít azonban a nagybirtokos magánházakba is tejet. Ezek részéről a napokban több panasz érkezett a rendőrséghez hogy a tej rossz, élvezhetetlen és rosszul fogja az embert.

A sok panaszra Krizse József dr. rendőrkapitány utasította Prokesch Viktor városi vegyész, hogy reggel három órakor, mikor Halbrohrék a tejszállítmánnyal megérkeznek, jelenjenek meg a Halbrohr-házban és vegyének mintát a tejből, mit a vegyész aztán vizsgáljon meg.

Prokesch az utasítás szerint pénteken reggel három órakor megjelent a Halbrohr palota előtt és mikor a szállítmány — több 8000 liternél — megérkezett, mindegyik palackból mintát vett. A tejet a nagybirtokos gazdatisztje Sohr Lajos hozta be a tanyáról és mindegyik kannán ott volt az ólomzár, mellyel Halbrohr, ki akkor kint a tanyán tartózkodott, sajátkezüleg látta el azokat. A rendőrség kiküldöttei természetesen letördelték az ólomzárakat és mindegyik kannából vettek mintát.

Prokesch Viktor vegyékísérleti állomásán megvizsgálta a tejet s a következőket állapította meg:

A tej fertőzött vízzel van keverve és géppel van lefőlözve. Ilyen gép a rendőrség tudtával eddig Szabadkán csak a vajgyárban van. A gép a tejből annyira kiszív minden tápláló anyagot, hogy a vajgyár az így kivonatolt tejet malacok táplálására árusítja ki.

Tegnapelőtt reggel három órakor a vegyész ismét meglent a nagybirtokos lakásán és újból mintát vettek a tejből. A vegyészeti vizsgálat megállapította, hogy az a tej is hamisítva van, legfeljebb a víz, amivel keverték, tisztább és kevesebb is van belőle a tejben. Az egész vá-

ros felháborodással vette tudomásul a milliomos bűnét és a rendőrség szigorú vizsgálatot indított meg.

György János dr. — az ágyrajáró.

Látogatás a gáji kunyhóban. — Az apostol naplója.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 14.

Országos érdeklődést keltett az Aradi Közlöny György János dr. ról szóló tudósítása. A rendkívül érdekes ember, ki unitárius pappól zsákhordó lett, kalandos életének újabb részleteit mondotta el tudósítónknak, aki látogatásban volt nála Gájban, az Oláh-utca egyik vityillójában.

Füledt levegője, primitív, paraszti berendezésű szoba: ez György János dr. lakása. Csak meghajolva tudok benne járni, a két mestergerenda még az alacsony termetű embert is megakadályozza a mozgásban. Ablak csak egy van, az is oly kicsiny, hogy levegő szinte be se fér rajta. A berendezés egy asztal, négy szék és három ágy, mosdót nem látok.

Megdöbbenve kérdelem:

— A családja is itt lakik?

— Dehogyan kérem! Isten ments! Feleségem és három fiacskám a faluban vannak sógorómnél.

— Sokat szenvedtem már életemben és megtanultam tűnni. Most is csak az keserít el, hogy enyéimet nem tudom jobban segíteni, de ettől a nyomortól megkímélem őket. Nekem ez már nem újság, de ő velük nem akarom megismertetni. Látja, hogy lakom ebben a kis lyukban, még hozzá nem egyedül. Két malom munkás is alszik még a szobában. A levegője rettenetes, étkezni nem is tudok a szobában. De, mondom, ez nem újság nekem. Láttam én már sokkal nagyobb nyomort, sokkal dögletebb levegőt is szívtam már magamba.

Egy barna fedelű könyvet vett elő.

A magyar Gorkij.

— Ez itt a naplóm. Hogy fogalma lehessen, mi az a nyomor, egyes részleteket fogok felolvasni belőle.

— Oxfordi egyetemi hallgató koromban támadt az az ötletem, hogy színről színre megismerem a lehető legnagyobb nyomort. Közel voltam Londonhoz s tudvalevő, hogy a londoni legszörnyűbb néprétegek nyomorához nincs hasonló a földön.

Felnyitotta a naplót s rövid keresés után olvasni kezdett, sűrű kommentárokkal kísérve felolvasását.

— Londonban az *East Endben*, a Bethnal Green-en vettem szállást. A világváros legszegényebb lakószobái közé jutottam. Ez azonban nem nyújtott semmi újat, mert a szegénységet mindig ismertem, a *black misery*-t, a sötét nyomort vágytam látni. Megismerkedtem az *Üdv Hadseregének* egyik prefektusával s megkértem, hogy egyik *shelter-house* (menedékhely) éjszakai életét engedje megfigyelni.

— A prefektus elvezetett *Slum*-ba. Így nevezik a londoniak azt a pár utcát, hol a metropolis söpredéke lakik. Még mindig elborzadok, ha a menedékhelyre gondolok. Egy óriási csűr, melyben emeletesen elhelyezve 3-400 ember kap szállást.

— A „szállóvendégeket“ már beengedték. Különös látvány tárult elém. Az óriási helyiség közepén lócához ültek a szennyes, mocskos alakok, kik a vacsorára vártak. Egy hang sem hallatszott, több száz ember közül egy se beszélt. Nagyonbrészt merőn, kifejezéstelen arccal bámultak maguk elé. Kevesen újságot

olvastak, krajcáros lapot, mit valószínűleg az utcán eldobja találtak. Néhányan pipáztak s ezeknek láthatólag rosszul esett, hogy köpködni nem volt szabad.

— Kicsztották a vacsorát, egy darab kenyert s egy csajka teát. A kenyér margarinnal volt bekenve, irtózatossá ize volt, igen sós s a margarin miatt faggyu izü. A tea olyan volt, mintha eser-lé lenne. Egész fekete, keserű, nem voltam képes meginni.

— Vacsera után istentisztelet volt. Azután felállt a szószékre a *Salvation Army* egy embere. A szokásos szónoklatot tartotta meg: elmondta, hogy ő is olyan volt, mint a többiek, lezüllött, nyomorult, iszákos, de az *Üdv hadserege* megmentette, jó utra tért s ime már mennyire vitte, vegyenek példát róla. Isten tudja, mi mindent beszélt össze, nem figyelt rá senki. A lefekvésre gondoltak, meg saját nyomoruságukra, a fülüket sem mozdították. A nyilvános gyűléseken hódít magának az *Üdv hadserege* híveket, de az éjjeli menedékhely alakjai közül egyet sem.

— A nyughelyek felé tartottunk. Érdekes, hogy bár mindenki 2 penny-t fizet a szállásért, az „ágyak“ nem egyformák. Háromféle nyughely van. Az első fajtát az „aristokrácia“ foglalja el. Így neveztek azokat, kik már rendes, nap-nap utáni látogatói a menedékhelynek. Ezeknek aránylag jó és kényelmes fekvőhelyük van. Míg a második csoport a „*commoner*“eké is meglehetősen, én azonban a harmadik, a legzülöttebb csoportjába jutottam.

— Fekvő helyem három deszkából volt koporsószerűen összeröve. Ez a farekesz oly keskeny volt, hogy vállaim nem is fértek be. Az alján viaszosvászonból egy lepedő, melyhez borzasztó szenny tapadt. A nyomorultak levetköztek. A bűz, mely ekkor megcsapta orromat, fojtogatni kezdett. Leirhatatlan érzés volt ez. Az orromat befogtam, de a tüdőmet köhögésre készítette a páratelt, nehéz levegő. A lámpákat már régen eloltották, de azért az egész terem hangos volt. Mindenünnen nyögés, hörgés, sóhajlás, köhögés, nyöszörgés hallatszott. A jelenet Dante Poklára emlékeztetett. Nem is tudtam elképzelni, hogy lehetséges itt aludni? Irtóztva keltem fel s rohantam ki a szabad levegőre.

— Mint találkoztam a prefektussal, ki idevezetett. Nevetve kérdezte, hogy ily hamar meguntam már a dolgot? Megkérdezte tőlem, hogy mi a véleményem erről a nyomorról s hogy kellene rajta segíteni. Azt várta, hogy az *Üdv-hadseregét* fogom dicsérni.

— Az industrializmus által előidézett nyomor ellen csak úgy lehet védekezni, — feleltem — ha mindenkibe a vallás és hit segítségével eltökéltséget, lelkesültséget, a pillanatnyinál állandóbb értékű vágyat ültetünk, olyant, mint amilyen az első keresztényeknek adott erőt és bátorságot ahhoz, hogy hitükért mártírhalt szenvedjenek.

— Eddig még meg volt elégedve felelettemmel és azt hitte, most következik a dicséret. De én folytattam.

— Az ember csak a társadalomban fejtheti ki tevékenységét, használva társainak és felhasználva társait. Azok a javak, az a tehetség, mellyel az egyes rendelkezik, tulajdonképpen az egész emberi nem fejlődésének nyilvánulásai. Az, amit vagyonnak nevezünk, az egész emberiség fejlődésének eredménye. A mai társadalmi rend, mely nem alkalmazkodik ehhez, anarchisztikus, társadalmi és gazdasági berendezésük oktalan. A magántulajdon tehát átalakítandó oly módon, hogy mindenki a saját tehetségéhez mérten kapja meg mindazokat az

eszközöket, melyek az érvényesüléséhez és munkálkodhatóságához szükségesek.

— Kisérőm meglepetten nézett rám. Nem ezt várta tőlem.

— Hisz ön anarchista! — mondotta, miért jött akkor közzénk? —

— Szó nélkül faképnél hagyott. Én hazamentem s igyekeztem amennyire lehetett ruhámból kitisztítani a szenny, mely „az ágyban“ hozzám tapadt. A dögletes bűzt lehetetlen volt öltözékemből kiszellőztetni. Másnap kellemetlen meglepetés ért. A prefektus mindenfelé kikürtölte, hogy világfelforgató vagyok. A környéken kezdtek reám újjal mutogatni, háziasszonyom minden előzmény nélkül felmondotta a lakást, sőt állítólag a rendőrök is figyeltek. Meguntam ezt a molesztálást s visszatértem Oxfordba.

Nyomoruság vámszedői.

— A londoni éjszakához hasonlóan csak akkor láttam, még egyszer, mikor magyar kivándorlókkal mint fedélzetközi utas mentem Amerikába a *Cunard* társaság *Szlavonia* gőzösén. — Ez a gőzös eredetileg nem is személyszállításra volt berendezve, hanem lovakat szállított a bur háború idején Transvalba Képzelteti, milyen állapotok voltak ezen a hajón, melynek négyszáz magyar utasa volt. A társaság egyáltalán nem tartotta meg a magyar kormányval kötött szerződését. Az üregekben, melyekben aludtunk összezsúfolva, mint a heringek, a levegő oly romlott volt, hogy ez magában tengeri betegséget okozott. A helyzet a tengeri betegség fellépése után még sokkal rosszabb lett. Számtalanszor ébredtem fel vakomon úgy, hogy ruhám undorítóan mocskos volt a felettem fekvő utas betegsége következtében. A padozat leirhatatlanul mocskos volt, s a mosdásnál 1500 utas rendelkezésére csak néhány mosdó, s hihetetlenül hangzik, de tény, hogy mindössze két törülközőkendő állott rendelkezésünkre.

— Sokszor voltam nehéz helyzetben, de annyit soha nem koplaltam, mint a hajón. A társaság sem szolgáltatja a kikötött mennyiséget az ételekből, de azt a keveset, amit kaptunk, még a pincérek is megdézsmálták. Elvették az étel javát s aztán drága pénzen adták megint el a kiéhezett kivándorlóknak. A legénység és a pincérek sápot szedtek a betegektől „ápolás“ címén. A magános nautasokat kéjvágyuk zsákmányának tekintették.

Felháborodva fordultam az orvosokhoz és a főnökhöz, hogy csináljanak rendet. Ezek látható indolenciával meghallgatták panaszaimat, de nem tettek semmit. Azzal fenyegettem meg a kapitányt, hogy feljelentem a dolgot a magyar kormányval, de az vállat vont:

— Ha akarja — mondotta megteheti, se nem árt, se nem használ. Van ott már feljelentés halomszámra. Eggyel több, vagy kevesebb, az már ugysem számít!

— Midőn láttam, hogy nem használ semmi, elkészítettem a memorandumot. Leírtam a szörnyű állapotokat. Elmondtam, hogy a kivándorlók teljesen elgyötörve, elgyengülve érkeznek Amerikába. Valamennyien olyanok a partraszállításnál, mint akikbe csak háltni jár a lélek. Emellett erkölcsileg is elzülnek. Istentiszteletet nem tartanak a hajón, s a hálókamrában, hol egymás hátán alusznak az emberek, a leghetetlenebb erkölcstelenségek és fajtalanokodások egymást érik.

— Gyűlésre hívtam a magyar utasokat s felolvastam a memorandumot. Valamennyien helyeselték sőt úgy vélték, hogy enyhítve írtam le az állapotot. A memorandumot háromszáz rögton aláírták s kimondták, hogy

hat példányban készítjük el s különböző hazai hatóságoknak küldjük el.

— Erre már a társaság megbizottai is megijedtek. Mindenáron meg akarták akadályozni a memorandum elkészítését. Egy délután hat társammal egy asztalnál másoltuk a memorandumot. Hirtelen ott termett két matróz s egy nagy vödör vízzel végig öntött bennünket. Megáztunk, mint az ürgék, de azért a kapitány nem érte el a célját, a memorandum mégis elkészült mind a hat példányban.

— Ettől kezdve hihetetlenül kellemetlenkedtek nekem a hajó alkalmazottai ahol csak lehetett. Egy izben egyik kivándorlót, kinek valami ügyes-bajos dolga volt, felkísértem a pénztárhoz, hogy tolmácsoljam szavait. A pénztáros isszonyu dühbe gurult, mikor meglátott. Szidalmazni kezdett, az asztalt csapkodta s felémelt ököllel nekem rohant. Alig lehetett viszatartani a verekedéstől.

Mégis megboszulták magukat rajtam a Cunard emberei. Még be sem értünk a new-yorki kikötőbe, elkülönítettek a többi utasoktól. A partraszállásnál a bevándorlási biztosok fogtak el.

— Ön többnejű?

Ez volt az első kérdés, melyet hozzám intéztek. Meglepődve néztem, de jöttek még vadabb kérdések is.

— Igaz, hogy azért jött át Amerikába, hogy az elnököt megölje?

Egészen elképedtem.

— Mit képzelnék az urak? — kérdeztem.

Végül kiderült a rejtély.

— Ön fellázította az utasokat a hajón! — mondták. Tehát a Cunard-társaság dolgozott ellenem!

Aznap nem engedtek partraszállani, hanem az *Ellis Island*-on őrizet alá helyeztek.

Másnap Semsey, a nemrég elhunyt magyar kivándorlási biztos segítségével kiszabadultam. Az öreg Semsey, ki még Kossuth-tal emigrált Amerikába, aztán elmondotta, hogy azért tartóztattak le, mert Chester budapesti amerikai főkonzul aláírásával egy kábel érkezett, mely veszedelmes anarkistának irt le engem. Megjegyzem, hogy Chester-t személyesen ismertem, sőt nagyon jóban voltam vele s kizárt dolognak tartom, hogy ő küldte volna a kábeltelegrammot.

A memorandumot Amerikából elküldtem Kossuth Ferencnek, ki akkoriban az ellenzék vezére volt. De a kapitány igazat mondott, a memorandum nem használt.

Sötétedett. György dr. felkelt helyéről s bucsuzni kezdett. Három könyvet, a kivándorlásról szóló tanulmányait, nyújtotta át nekem.

— E könyveimből — mondotta — részletesen megismerheti a kivándorlás kérdését. Hiába cikkeznek, hiába irnak erről a kérdésről könyveket, csak a hit mélyéből eredő emberbaráti szeretet oldhatja csak meg ezt a problémát tökéletesen.

Az emberi szeretet! Ez György dr. ideálja. És tényleg, ha mindenki oly türelmes volna, mint ő...?

Z].

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az „Aradi pincérek segélyző és elhelyező” egyelete 1911. július hó 11—12-ikére virradó éjjel a Jópásztor vendéglőjének összes helyiségében tartotta rendes évi tisztújító közgyűlését, amelyen a tisztikar a következőképpen lett megválasztva. Elnök: Weinberger Lajos. Alelnök: Schiller Mátyas. Pénztárnok: Schwartz F. József. Titkár: Báró Péter. Ugyvezető: Cseh Hugó. Számvizsgáló bizottsági elnök: Antalik János. Tagok: Tóth Gyula, Hetényi István.

Választmányi tagok: Bécsi Mihály, Bietti Béla, Sopron István, Schiller Lajos, Göller György, Fodor Mihály, Lovasberényi Jakab, Steiner Márton, Weisz Ignátz, Gombási Sándor, Orbán Elek, Friedmann Izidor. Póttagok: Schormann István, Barta István, Mogyorósi István.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színházi műsor:

Péntek: Millió, bohózat. Először. Vendrey Ferenc és Tapolczay Dezső vendégfellépésével.

Szombat: Millió, bohózat. Vendrey Ferenc és Tapolczay Dezső vendégfellépésével.

Vasárnap délután Cigányszerelm, operette. Este: A millió. Vendrey Ferenc és Tapolczay Dezső fellépésével.

A millió.

(Bohózat 5 felvonásban. Irta: Beer Georges és Guillemand Marcel. Fordította: Molnár Ferenc. Bemutató előadás.)

Nagyszerű dolog az a kinematográfia. Erre öt hosszú felvonáson keresztül este nyolctól tizenegy óráig hajszolunk egy kabátot, melyben egy milliót nyert sorsjegy tartózkodik. Ez a kis ügy a mozi filmen így festene. Első tíz méter; kitűnik, hogy a nyomorgó festőművész egy milliót nyert? Hol a sorsjegy? Második tíz méter. A sorsjegy egy betörőnél van. Utána! A sorsjegy már nincs a betörőnél, mert a kabátot eladta egy énekesnek. Utána! A sorsjegy már nincs a tenoristánál, mert már egy autón robog. Utána! Utolsó száz méter, a sorsjegy megkerül, a festő boldog, a festő milliós, a festő megdől és mindez, mondjuk husz percig tartott.

Ugyanez a mozi darab három órán át aszalja az embert a melegben. Ugy-e, hogy nagyszerű találmány a kinematográfia? Különösen mikor gyorsan akar megtalálni az ember egy millió sorsjegyet. Miután azonban a mozidarabokat is színészek játsszák, különös örömeinkre szolgál konstatálni, hogy Vendrey, Tapolczay, Várnay, Delly, első rangú mozi színészek, akikkel világhírű filmeket lehetne előállítani. Ne tessék azt hinni, hogy ez valami kicsinyítő vélemény, ellenkezőleg, elismerés, a legteljesebb méltányolása az ő művészetüknek. Gyorsan perdülő mulatságos előadást produkáltak, kitűnően mulattatva a közönséget. Vendreynél gyorsabban még Fregoli sem tud átöltözködni Tapolczaynál félkegyelműbb rendőrtiszt az immár klasszikus mozi rendőrök között sem találunk. Várnay mulatságosabb volt a kolosszális népszerűségű Palinál és Delly a legmulatságosabb mozi színésznek bizonyult. Tehát eredetiben láttuk meg azt, hogyan készül egy mozi darab. Mulatságosan, szívetderítően a perenek szánva, nem a halhatatlanságnak.

A közönség kitűnően mulatott a millión, melyet együtt hajszolt az érdekeltekkel és boldogan örült az ominozus kabátnak, mikor Vendrey egy jellemes betörőhöz illően visszalopott Harmath Józsa — Beatricének.

A mulatságos darabot holnap megismétlik. (H. G.)

* A Cigányszerelm utolsó előadása. Lehát nagyhatású operettjét vasárnap délután játssza utoljára az aradi színház. A szépenéjű operett ezzel végleg eltűnik az aradi színház repertoárjából, amelynek az elmúlt télen egyik legvonzóbb kasszadarabja volt. Az előadás az ismert elsőrendű lesz és az operettársulat legjobb erfi lépnek fel a darabban.

* A millió másodszor. A ma este nagy sikerrel bemutatott szombaton este adja másodszor a színház. A főszerepeket ugyancsak Ven-

drey Ferenc és Tapolczay Dezső, a színház vendégművészei fogják játszani, aki osztatlan nagy sikert értek el ma este pompás alakításokkal. A többi szerepben szintén a mai zajos sikerű bemutató szereplői lépnek fel.

* Sztrogoff Mihály. Érdekes reminiscenciákat ébreszt ez a regényes és látványos szindarab, amelyet a jövő héten újít fel az aradi színház. A Leszkay-korszak nagy vonzerejű darabja volt ez a Verne-regényből készült dráma, amelynek egyik főszerepét annak idején Tapolczay Dezső játszta, aki akkor még az aradi színház tagja volt. A siker útján azóta nagy pályát befutott vendégművész ugyanazt a szerepet fogja játszani ezúttal is, partnere pedig Vendrey Ferenc lesz, aki szintén hálás szerephez jut ebben a darabban. A látványos színműben az egész társulat fog közreműködni.

* A kecskeméti Székely-freskók. A Kecskemét pusztulásáról szóló hírek között a város pusztulása által keltett országos részvét hangulatában szinte észrevétlenül huzódik meg egy részlethír, amely pedig ha igaznak bizonyul, nemzeti művészetünknek szinte pótolhatatlan veszteségét jelenti. A híres városházának pusztulásáról szól ez, amely az új magyar építőművészetnek legértékesebb és méltan híres alkotása, Lechner Ödönnek a legkiválóbb alkotása. A városháza művészi jelentőségét architektónikus eredetiségén és szépségén felül azok a falfestmények adták meg, amelyekkel tavaly elhunyt nagymesterünk, Székely Bertalan a városháza nagytermét díszítette s amelyek a magyar festőművészet legnagyobb szerű alkotásai közé tartoznak. Az építész és festőművész e díszterem megalkotásánál csodás megértéssel és harmóniában dolgoztak együtt és Székely, a modern falfestés nagymestere, aki sokat foglalkozott egy magyar festett Pantheon eszméjével, Lechner támogatásával Kecskeméten valósította meg kisebb keretben ezt a nagyszerű koncepciót. A hosszú négyszög alakú terem két szemközti rövidebb falára Székely Bertalan Magyarország ezeréves történetének két határeseeményét komponálta meg. Az egyikre a vérszerződést, a másikra I. Ferenc József király koronázását. A két csodálatosan dekoratív hatású freskó között az ablakokkal megszakított hosszanti falakat Székely Bertalan a magyar történelem nagyjainak mesterien megkomponált álló alakjaival dekorálta, úgy, hogy mind a két ablak közé egy-egy ilyen monumentális történelmi alak került. A nagy zűrzavarban ma még nincsen megállapítva, hogy milyen foku az a rongálás, mely e mesterműveket érte. Az épületet a maga eredetiségében könnyű lesz restaurálni, mert hisz alkotója, Lechner Ödön él. Székely Bertalan ellenben halott, úgy, hogy falfestményeit, ha ugyan még megmenthetők lesznek, a hagyatékában maradt s az állam által megvásárolt kartonok és teljesen kidolgozott kisebb színvázlatok alapján kell majd restaurálni.

* Kétféle szerelmet ismerünk, a törvényes formák közé kényszerített érzéseket s a társadalmi előítéleteket nem ismerő s megvető szerelmet. A szerelem nagy problémáját érdekesítő drámai képben viszi a közönség elé az Aapolló színház. Az özvegy gróf feleségül vesz egy feltűnő szépségű elvált asszonyt, akit örültség szeret. Látszólag az asszony is vonzódik a grófhhoz s csak később derül ki, hogy a gróf feleségének szeretője van. Az asszony könnyen kijátszhatja a férjét, mert ez szembajba esik s megvakul. Van azonban a grófnak egy kislánya, aki gyermekésszel is feltudja fogni édesapja sajnálatraméltó helyzetét s elárulja neki az anya kalandjait, amelyet megtud. A gróf belsőjében mély fájdalom dul romboló harccal. Végzetes tette határozza el magát. Megtudja, hogy a feleségének este találkája van a kerti

Jugosban a szeretőjével. Kislányával odavezeteti magát Jugoshoz, ahol éles tőrrel meggyilkolja a hűtlen feleségét. Ennek a gyönyörűen megrajzolt társadalmi drámának minden szerepét a legjobb nevű színészek alakítják és így ritka élvezetet nyújt a gyönyörű drámán kívül még nyolc elsőrangú mozgókép kerül bemutatásra az Apolló szombati műsorán. Vasárnap detektiv-műsort mutat be az Apolló. 177

* Kétféle szerelem. Banalitás volna például egy Shakespeare darabot újból ismergetni, kritikai bonokés alá venni Otthelót, így vagyunk Urban Gad drámai művével, a Kétféle szerelemmel az Uránia színház nagy attrakciójával. Ez a tartalmas dráma diadalmasan járja be a világot és hozzánk új köntösben, a legbravurosabb szenizálásban érkezett, tehát nem kell felfedezni, hanem kurtán átnézni, csodálni az író kimeríthetetlen ötletességét és a rendező zsenialitását, hatalmas gondot ad a züllésbe rohanó fiut, a ledér nő buja szerelmétől az anyai szeretet határt nem ismerő önfeláldozásával megmenteni. Egy anya, aki valamikor bűvös szépségét újból csábításra, szerelmes megvesztegetésre használja fel a fia megmentésére. Az anyának még mindig ellenállhatatlan szépsége nemcsak elmaszkírozással olyan hatást gyakorol a saját fiára, hogy ott hagyja bűnös kedvesét és ezzel együtt a romlásba vezető lejtős utat. Ezt a némi tendenciójú darabot Asta Nielsen hatalmas színésze uralja. Az anya szerepében a legnagyobb tragikákra emlékeztető tökéletes művészetet produkál, teljesen hatalmába ejtve a nézőt. A mesteri kép újabb dicsőséget hoz az Urániának. A kétféle szerelmet megelőző kecskeméti katasztrófa mozgókép keretében még szombaton és vasárnap mutatja be az Uránia.

Százezrektől megfosztott örökösök.

— A kitagadott fiuk. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nagyvárad, július 14.

Érdekes öreg urat temettek ma délután Nagyváradon, aki tegnap hunyt el hirtelenül. Grünwald Simon egykori nagyváradai borkereskedő, aki évek óta csöndes visszavonultságban élt Pável-utcai házában, tegnap örök álmra hunyta szeméit. Halála után nyilvánosságra került ügyvédjénél; Thury Kálmán dr. nál deponált végrendelete, amelyből kitűnt, hogy az emberektől, a társadalomtól, sőt saját fiától is elszigetelten élő 70 éves aggastyánnak mintegy 400.000 koronára értékelhető vagyona volt. Ennek a vagyonnak egy negyedrészt, 100.000 koronát a nagyváradai neolog izr. hitközségnek, másik negyedrészt a nagyváradai ev. ref. hitközségnek hagyományozta. Ezenkívül az izr. hitközségnek még külön 10.000 koronát hagyományozott.

Ezzel a nagyszerű hagyománnyal örököztette meg emlékét Grünwald Simon, aki életében embergyűlölőnek mutatkozott és akiről a fiaival folytatott perpatvarai révén azt tartották, hogy rideg, keményszívű ember. Most, hogy meghalt, végrendeletével nemcsak rejtegetett humánus érzéséről tett fényes tanúságot, hanem rávilágított arra a sok keserű fájdalomra, amelyben fiai miatt volt része. Miattuk kárhoztatta magát remeteéletre, melytől most megváltotta a halál.

Végrendeletében hosszan ír arról, hogy megindokolja, miért szorítja két fiát a köteles részre. Felsorolja, hogy mennyit áldozott értük és ennek dacára folyton vádaskottak ellene, meghurcolták városszerte. Armin fiára, aki valamikor a Heller és Grünwald szeszgyárnak volt egyik tulajdonosa 108.000 koronát költött. Ennek dacára csödbe jutott és azután kiment Amerikába. Ennek a 108.000 koronának a köteles részből való levonását kívánja végrendeletében. Másik fia, Gábor, aki Nagyváradon lakik most is, szintén sokat pö-

rösködött vele. Egyizben végigjárta a várost, hogy ki akarják tenni családjával együtt házbérhátralék miatt a lakásából és apja nem segít rajta. Akkor könyöradományokat gyűjtöttek neki. Most aztán kiderül a végrendeletből, hogy apja havonta rendszeresen segélyezte és, ezenkívül 11.000 koronát adott neki, amit a köteles részből szintén levonásba kíván hozni az örökösök.

Grünwald Vilmos végrendelete tegnap jutott köztudomásra és városszerte nagy meglepetést keltett. Valószínű, hogy fia pörrel fogják megtámadni a végrendeletet.

A szívzselhűdésben elhunyt öreg urat ma délután temették el.

Véresre vert fővárosi orvos.

— Riadalom a Kossuth Lajos-utcában. —

Távirati tudósítás.

Budapest, július 14.

A Kossuth Lajos-utcában este hat óra tájban véres botrány játszódott le. Jutassy József dr. fővárosi orvost, az ismert kozmetikai specialistát megtámadta Salamon Géza dr. fővárosi joggyakornok és nádpálcájával véresre verte. Az orvos védekezésből revolvert rántott elő és öt lövést tett, de egyik sem talált. A véres botrány óriási néposzódulást idézett elő. A több sebből vérző Jutassy dr.-t mentők köztözték be, támadóját pedig felvitték a rendőrségre.

Az affér előzményei a következők:

Jutassy dr. tizennégy évvel ezelőtt nősült, alapi Salamon Margitot vette el feleségül. Körülbelül tizenkét évig boldogan éltek, a házasságukból hat gyermekük született, a legidősebb tizenhárom éves, a legfiatalabb három éves. 1909-ben Jutassy oly felfedezésre jutott, amely arra készítette, hogy felesége ellen a válóper beadja. A válóper ez év április havában nyert befejezést. A törvényszék kimondotta a válást a nő hibájából.

Jutassy dr. az ítélet kézhezvétele után azt indokaival együtt kinyomatta és szétszította rokonai és ismerősei között. Tette ezt azért, mert neje rokonsága folytonos rágalmakkal illette. Jutassy dr. eljárása óriási felháborodást keltett a nő családja körében. Salamon Margit öccse, Salamon Géza dr. fővárosi joggyakornok elhatározta, hogy provokálja Jutassyt. El is küldötte ma délelőtt hozzá két barátját, Márffy István dr. törvényszéki jegyzőt és Nagy Sándor mérnököt, hogy kérjenek elégtételt Jutassytól. Az orvos azonban kijelentette, hogy ez ügyben nem ad lovagias elégtételt.

Ma délután hat óra előtt Jutassy dr. a keleti pályaudvarra indult, hogy Rákoskereszturra menjen. Ott szokta tölteni ugyanis az estéket családja körében saját villájában. Alig tett néhány lépést, mikor a Magyar Világ-kávéház előtt szembetalálkozott Salamon Gézával és két segédjével.

— Majd veszek rajtad elégtételt Jutassy, kiáltotta Salamon, s nádbotjával erős ütést mért az orvos fejére. Az első nyomon követte a második s az ütlegek egész zápora borította el az orvost. Jutassy eleinte botjával próbált védekezni, azután revolvert rántott elő és támadójának szegezte. Közben nagy sokaság vette körül a verekedőket. Jutassy attól félve, hogy lövése artatlan embert érhet, a földnek szegezte a fegyvert és ötször egymásután elsütötte. Salamon azonban nem törődött ezzel és tovább verte az orvost, akinek fejéből már patakzott a vér. Jutassy ekkor futásnak eredt. Támadója utána és ahol csak érte, ott ütötte. Végül is

rendőrök jöttek és szétszittatták a verekedőket. Jutassyt bevitték egy kupa alá és előhívták a mentőket, akik bekötözték a sebeit. Salamon dr. és két segéde felmentek a főkapitányságra, ahol kihallgatták őket és kihallgatás után szabadon bocsátották.

Ítélet a Teszling-ügyben.

— Reiner S. Sándor három hónapi fogságot kapott. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 14.

Teszling Ferenc és társai bűnyűgyében tartotta meg a törvényszék ítéletét. A bíróság a nyolc vádlott közül hármat mondott ki bűnösnek, névszerint Teszling Ferencet, Tasch Guasztávot és Reiner S. Sándort, a többi öt vádlottat felmentette. Az első kettőt a család bukás büntetésében mint tettehársakat, Reiner pedig mint bűnszolgát.

Az ítélethirdetés iránt nagy érdeklődés mutatkozott. A közönség már tizenegy óra előtt teljesen megtöltötte az esküdtzéki termet. Az érdeklődés főleg Reiner S. Sándornak szült. Az emberek kíváncsian latolgatták az esélyeket, vajjon megmenekül-e a volt aradi kereskedő vagy sem.

Fél tizenkettőkor vonult be a bíróság Köller táblabíró elnök vezetésével. Az elnök megnyitotta az ülést és nagy csendben kihirdette a törvényszék ítéletét. E szerint:

— Az aradi kir. törvényszék bűnösnek mondja ki: Teszling Ferencet a családbukás büntetésében, melyet azáltal követett el, hogy fizetésképtelenségét tudva hitelezőinek megkárosítására 11200 korona értékű árut 5600 koronáért Reiner S. Sándor közvetítésével Klein Simon budapesti kereskedőnek eladott, továbbá 11 láda árut 5000 korona értékben 25000 koronáért elzálogosított, a zálogcédulát pedig Gelez Györgynek 6000 koronás követelésének fedezésére átadta, továbbá 1600 korona értékű árut ezer koronáért elzálogosított.

Teszling bűntudására egy évet, Tasch bűntetéséből pedig két hónapot vett kitöltöttnek a bíróság a vizsgálati fogsággal.

Hornung Salamont, Gelez Györgyöt, Wolf Jánosné, Tasch Miklóst és Tasch Miklónét a bíróság az ellenük emelt vád alól felmentette.

A bíróság enyhítő körülménynek vette Teszlingre nézve részbeni beismerését, büntetlen előéletét és azt, hogy oly vállalkozásokba bocsátkozott, melyek az ő látókörét messze túlhaladták, Reinerre nézve büntetlen előéletét, Taschra nézve pedig büntetlen előéletét és töredelmes vallomását.

Az ítélet kihirdetése után Morócza Dénes kir. ügyész felebbezést jelentett be Teszling, Reiner és Tasch terhére a büntetés súlyosbí-

tása végett, a többi vádlottak terhére pedig a bűnösség kimondása végett. Kertész Miksa dr. és Bedő Árpád dr. védettjeik nevében szintén felebbezést jelentettek be, melyhez az elítéltek is csatlakoztak.

Ezután Kertész dr. kérte Teszling szabadlábra helyezését, melyet a bíróság az ügyész ellenzése dacára elrendelt és Teszling további fogvatartását megszüntette.

Kecskemét ujászületése.

— Lázasan folyik a munka. —

Távirati tudósítás.

Kecskemét, július 14.

A városban lázasan folyik az építés munkája, csak az késlelteti némiképen, hogy a belügyminiszterium máig sem küldte el a kért mérnököket. A város kénytelen volt más uton megszerezni a szükséges műszaki embereket s Kada Elek polgármester ma táviratban bejelentette a belügyminiszternek, hogy most már nincs szüksége a városnak a kért mérnökökre, csak műszaki szakbizottságot küldjön a templomok és más középületek állapotának megvizsgálására.

Héderváry Károly gróf miniszterelnököt vasárnapi kecskeméti útjában elkíséri Székely Ferenc igazságügyminiszter és valószínűen Hazai Samu honvédelmi miniszter is. Azokhoz a képviselőkhez, akik már bejelentették, hogy elkísérik a miniszterelnököt kecskeméti útjában, a mai nap folyamán újabban is többen csatlakoztak.

A jobban megrongálódott házak közül minden nap összeomlik néhány. A főkapitány felhívta a háztulajdonosokat, hogy megrongált tetőjű házukat kátránypapirossal borítsák be, mert ha zápor támad s a tetőn át bejut az esővíz a padlásra, a házak bizonyosan összedőlnek. Sok háztulajdonos építész nélkül, közművesmunkásokkal javíttatni kezdte a tűzfalakat. Ebből sok épületnél komoly baj tá-

dában jelentse be mindenképp, hány építőmunkásra van szüksége. A Mérnök- és Építészegyesület bejelentette Kada Elek polgármesternek, hogy annyi mérnököt bocsát a város rendelkezésére, a hány szükséges. Az egyesületnek több tagja ma délután Kecskemétre utazik, hogy az épületek megvizsgálásánál segédkezzenek.

Papp György főkapitány szétosztotta azokat a tábori tábori sátrakat, amelyeket a Honvédelmi miniszter küldött. Tizenhat sátorhoz való anyagot küldött a miniszter, minden sátorban harminc embernek van a körülményekhez képest elég kényelmes helye.

Az adókvető-bizottság folytatja az adókvetést ott, ahol a földrengés előtt elhagyta, az adóhivatal azonban megnyugtatta a községet, hogy az adó kvetése egyáltalán nem

akadályozhatja meg a tervezett adó-elengedést. Erre a megnyugtatóra nagy szüksége van a város népének.

Ma éjjel után négy órakor újabb földrengés volt Kecskeméten. A lökések olyan erősek voltak, hogy a vasúti állomáson a vasúti kocsi elszállásolt emberek fölriadtak tőle és beszaladtak a városba, ahol föllármázták a kávéházak és vendéglők közönségét. Hajnalban félháromkor újabb lökéseket éretek, de már sokkal gyöngébben.

A polgármesteri hivatalhoz ma a következő adományok érkeztek a károsultak részére Debrecen városától ötezer korona, a Budapesti Terézvárosi Takarékpénztáratól, a Gazdák Biztosító Szövetkezetétől és Hódmezővásárhely városától ezer ezer korona, a komáromi Takarékpénztártól kétszáz korona, a Kaposvári Demokrata körlettől és az Alföld nevű szolnoki szabadkőműves páholytól ötven-ötven korona.

Budapestről jelentik: Ovarna bécsi olasz nagykövet ma a külügyminiszteriumban kormány nevében részvétét fejezte ki a kecskeméti földrengés miatt. Arent hat közös külügyminiszter a részvét nyilatkozatot Khuen gróf miniszterelnökhöz továbbította, aki intézkedett, hogy a magyar kormány halás köszönetét nyilvánítsa a részvétért.

HIREK.

— Az időjárás. (Az országos meteorológiai intézet hivatalos jelentése.) Lényegtelen hőváltozás, és helyenkint zivataros esők. Sürgönyprognozis: Meleg, elvételre csapadék, zivatarok. Déli hőmérséklet 25-2 Celsius.

— A király utazása. Ischlból jelentik: A király hétfőn reggel 5 óra 15 perckor utazik el Ischlból és 10 óra 26 perckor érkezik Penzingbe; Bécsből július 18-án délután 2 órakor utazik el és este 7 óra 23 perckor érkezik Ischlba. A királyt veje, Ferenc Szalvátor királyi herceg fogja kísélni.

— Kintzig János — zemplénmegyei nagybirtokos. Nyéki Kintzig János aradmegyei nagybirtokos a mai napon megvásárolta a lovag Homolats Szaniszló Honorát és Károly lengyel nagybirtokosok tulajdonát képező Zemplén-megyében elterülő kecsesi uradalmat. A hatalmas birtok 4356 katasztrális hold kiterjedésű gyönyörű bükk-, tölgy- és fenyő-állagu erdőből s mintegy 1000 katasztrális hold gazdasági művelés alatt álló földből áll. Ezenkívül van az uradalomban egy modernül felszerelt gőzmalom, egy gazdasági szeszgyár, amely 960 hektoliter kontingenssel bír, az erdőségek pedig keresztül-kasul vannak szelvé modernül és tökéletesen felszerelt erdei iparvasutakkal. A birtok tartozéka az emeletes nemesi kastély is, amely teljes berendezésével és felszerelésével száll az új birtokos tulajdonába. A birtok vételára 1.500.000 korona. Ez az uradalom Jekelfalussy család ősi széke volt. Alig pár évtizeddel ezelőtt adta el az egyik Jekelfalussy a birtokot a galíciai lengyel lovagi család egyik sarjának, lovag Homolats Miklósnak. Néhány év múlva a lovag elhalálozott, s birtokot két fia Szaniszló Homolát és Károly örökölték. A két testvér azonban nem igen törődött az óriási birtok kezelésével, szivesebben foglalkoztak szépművészeti dolgokkal, mint gazdasági ügyekkel, amit az is mutat, hogy az ifjabb lovag, Homolats Károly hírneves festő. Már régóta folytak alkudozások az uradalomra Kintzig János és a két fivér között. Időközben Kintzig felkérésére Pál Miklós aradi erdőtanácsos az erdőállományt pontosan felbecsülte, aminek befejeztével a vetelt igen előnyösnek találta. A végleges megegyezés tegnap

történt meg a kecsesi uradalmi kastélyban. Kintzig János jogtanácsosa Mittler Izidor dr. kíséretében automobilon utazott el Aradról, az 522 kilométeres utat egy nap alatt tették meg, s estére megérkeztek a zemplénmegyei sztrópkói járásban levő kecsesi-uradalomba, amely közvetlenül Homonna mellett fekszik s ahol a két fivér az érkezőket a legnagyobb vendégszeretettel fogadta. Az adásvételi szerződést ma kötötték meg Aradon, Mittler Izidor dr. irodájában s ennél az aktusnál mind a két fivér jelen volt, akik ma érkeztek meg Aradra Kintzig János és Mittler Izidor dr. társaságában Kecseről.

— Rakosi Szidi kitüntetés. A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király Rákosi Szidi asszonynak, a Nemzeti Színház örökös tagjának a színművészet terén szerzett érdemei elismerésül a koronás aranyéremkeresztet adományozta. A kitüntetésről szóló királyi kéziratnak ez a szövege:

A Személyem körüli miniszterium ideiglenes vezetésével megbízott magyar miniszterelnök elterjesztésére Rákosi Szidi színművésznőnek, a Nemzeti Színház örökös tagjának, a színművészet terén szerzett érdemei elismerésül, a koronás arany érdemkeresztet adományozom. Kelt Lainzban, 1911. évi június 18-án. Ferenc József s. k., Khuen Héderváry Károly gróf s. k. A királyi elismerés olyan asszonyt ért, a ki életének legjavát a magyar kultúra szolgálatában töltötte. Rákosi Szidi ugyanis nem elégedett meg azal, hogy művészetével gyönyörködtette a Nemzeti Színházba járó közönséget, hanem fölhasználva tudását, tehetségét, a kulturaterjesztés nagy munkájába fogott. A kultúra egyik legfontosabb faktora a jó színész. Az ő ajkán tanul a nép, az ő szemén át nézi a világot. A jó színészt azonban nemcsak nevelni, hanem meg is kell keresni. Ezt a fáradságos munkát végzi Rákosi Szidi asszony közel két évtized óta. És ezért a nemzeti munkáért érte őt ma a királyi kitüntetés.

— A fővárosi pékek sztrájkja. Budapestről jelentik: A pékeknek egy hetes bérharcában a mai nap nem hozott semmi változást. A felek kitartottak szilárdan elhatározásuk mellett és semmiféle közeledés nem történt. A Triesztinőhöz címzett vendéglőben, ahol a sztrájkanya van, körülbelül ezernégy száz sztrájkoló van együtt és vitatja meg a sok kőza hirt, amely tárgyalásokról, békülésekről és engedékenységről regél. A mai nappal megkezdődött a sztrájkolók segítése. A nőtlen segédek naponként egy korona husz fillért, a feleséges emberek pedig egy korona hatvan fillért és két koronát, a család tagjainak száma szerint. Rendzavarás nem volt.

— A gyilkos hőség. Newyorkból jelentik: Tegnap Newyorkban huszonöt, Filadelfiában huszonhatan haltak meg napszúrás következtében. A nagy jéghiány miatt zajos jeleket voltak a jégtrészt épülete előtt. Egy alkalmazott az egybegyűlt embereknek azt mondta:

— Pénz nélkül nincs jég!

Erre a fölbőszült tömeg összezúzta az ablakokat, benyomult az épületbe s nem maradt egyéb hátra, mint hogy mégis pénz nélkül adjanak jeget az embereknek. — Londonból jelentik Birminghamban hat ember halt meg napszúrás következtében. — Trierből jelentik Saarbrückenben a nagy hőség miatt két ember megőrült.

— Lezuhant repülőgép. Amsterdamból jelentik: Olieslagers pilóta Leenwardenben tegnap este mutatványokat végzett. Hirtelen le kellett szállani és készüléke a sűrű nézőközönség közé esett. Négy asszony megsebesült, köztük egy súlyosan.

— Az elgázolt katonai őrző. Temesvárról jelentik: A Frisch-féle automobilszerencsétlenségben ma folytatták a szemtanúk kikallgatását, akik igen terkelően vallottak Frisch ellen.

Czöndör Kálmán könyvelő és Müller Géza postatiszt egyértelműen azt vallották, hogy Frisch tulgyorsan hajtott és nem túlkölt. Racsov Lehel helyettes vizsgálóbíró tegnap ott járt a kórházban, hogy kihallgassa a sérült katonákat. Zapfel és Damján, a katasztrófa súlyosan sebesült áldozatai azonban nem voltak kihallgathatók, mert mindketten vért köpnek. Schulezot még eddig szintén nem hallgatták ki. A katonai hatóság részéről tegnap különben két katonatiszt járt a baleset színhelyén, hogy konstatálják, hogy tényleg oly nagy-e ott a por? Mert Frisch azzal védekezik főképen, hogy a nagy porttól nem látta a katonákat és így gázolta el őket. A katonatisztek azonban megállapították, hogy a szerencsétlenség helyén egyáltalán nincsen por. Mikes Gábor dr. rendőrkapitány különben ez ügyben már legközelebb befejezi a vizsgálatot és az iratokat átteszi az ügyészséghez, mely azután foganatosítani fogja a szükséges intézkedéseket.

— Öngyilkos honvédszázados. Budapestről telefonálja tudósítók: A Dob-utca 114. számú házában ma délután öngyilkosságot követett el Vrabély Ferenc nyugalmazott honvédszázados. Vrabély egy nagy konyhakéssel átdöfte a szívét és összerogyott az ágy előtt. Hörgésére figyelmesek lettek a szomszédok, felhívták a házmestert, aki behatolt a lakásba. A százados ekkor még élt és a házmester kérdésére így válaszolt:

— Hagyjon békét. Hívja a mentőket.

A házmester el is futott a mentőkért telefonálni, de mire a mentők megjöttek, Vrabély már meghalt. Vrabély Ferenc 59 éves volt és 3 hónap előtt vonult nyugalomba. Közlegénységen kezdte és úgy vitte föl a századosi rangig. Az 1. honvédszázadosban, utóbb a ruharaktárban szolgált. Valószínűleg régi szivbaja birta öngyilkosságra.

— Koleragyanus utasok. Budapest polgármestere ma táviratban értesítette az aradi rendőrséget, hogy Fenili Róza és Malvin Aradra utaznak, az állomáson megfigyelendők, mert koleragyanusak. A rendőrség megtett minden óvintézkedést, kellő apparátussal várták a két koleragyanus utast az állomáson, de azok mindezt még nem érkeztek meg.

— Hitvese után a halálba. Ma este nyolc óra tájban a felső temetőben az egyik sírhántra dőlve talált az egyik temetőőr egy fekete ruhába öltözött harminc év körüli asszonyt, aki habzó szájjal, kinok között fetrengett a földön. Mellette egy levél és egy üres csésze feküdt, amelyben zsirszóda maradványok voltak. A temetőőr az öngyilkos asszonyt a vízei vámhöz vezette, értesítette a rendőrséget s a mentőket, akik a súlyosan sérült asszonyt a kórházba szállították. Bittner Róbert rendőrfogalmazó a kórházban ki akarta hallgatni, de a marólug annyira összeégette a száját, hogy képtelen beszélni. A hátrahagyott levélből, amelyben szüleitől, testvéreitől és kis gyermekétől megható módon vett búcsút, kitűnt, hogy az öngyilkos özv. Vujesin Sándorné 27 éves asszony, Mosóczy-telep Bajza-utca 7. számú házában lakott. Az asszony nemrég elhunyt férje utáni bánatában követett el öngyilkosságot. Állapota életveszélyes.

— Circus Varite Aradon. Az ország egyik legismertebb és legkedveltebb cirkusza a Circus Variete Killiány érkezik a napokban Aradra kiváló társulatával és e hó 13-án a Béla-téren meg is kezdi előadásait.

— Leéget vasúti raktár. Az államvasutak Istvánfalvi főműhely telepén — mint budapesti tudósítók telefonálja — este kilenc óra tájban veszedelmes tűz ütött ki. A tűz az ugynevezett vegyes anyagszerraktárban ütött ki. A raktárban kovács, lakatos és vasszerkezet részek voltak főlhalmozva. A tüzet az ügyeletes gyári tűzoltó vette észre és azonnal föllármázta a telep tűzoltóságait, melyhez a telefonon előhívott újpesti és rákospalotai tűzörségek csatlakoztak. A főműhelytelepen a raktár körül magasan fekvő vizrezervárok vannak, amelyekből valószínűleg záport zudítottak az égő telepre. A tüzet eloltották, de a raktárt és az anyagot megmenteni már nem lehetett. A kár 100.000 korona.

— Kirabolt szállodai vendég. Szegedről jelentik: A szerdáról esütörtökre virradó éjszaka a Feketesas-utca 13. szám alatt lévő Fodor-féle szállodában lopás történt. Este kilenc óra lehetett, amikor beállított a szállodába egy Petrovics Tóbiás nevű gazdálkodó és szobát kért. A 13-as számú szobát nyitották ki a számára, de mivel a vendégnek nagyon melege volt, bement a szálloda épületében lévő kávéházba, ahol sört rendelt magának. Később melléje telepedett a kávéháznak Tóth Rozália nevű pénztárosnője is, akivel körülbelül egy fél óra hosszúra söröztek. A sörözés végén Petrovics egy huszszorosra vett elő a dúsan bélelt pénztárcájából és azzal fizetett, azután felment a szobájába, ahol a mellényt pénztárcával együtt a feje alá tette, bezárta a szobáját és lefeküdt. Reggelre kelve ijedten vette észre, hogy a szobája ajtaja tárva-nyitva áll. Még nagyobb meglepetés érte akkor, mikor a pénztárcáját megnézte, mert a benne lévő pénzből éppen 1800 korona hiányzott. Azonnal a rendőrségre sietett, ahol feljelentést tett ismeretlen tettes ellen. A rendőrség detektívjei esütörtök estére már kinyomozták és elő is állították a tolvajt Bezdán Ferenc 22 éves jó családból való szegedi fiatalember személyében, aki be is ismerte a lopást. A lopott pénzből 1200 koronát megtaláltak nála. A hátralevő pénzből 200 koronát elpezsztgőzött, a többit pedig Hegedüs Mihálynak, a szálloda portásának adta, aki tulajdonképeni felbujtója volt. Harminc koronát kapott Tóth Rozália is, akinek azonban a lopásban semmi része sem volt. Mint a rendőrség megállapította, a 13-as szoba kulcsát Hegedüs Mihály portás adta oda Bezdánnak, aki az ily módon kinyitott szobából könnyűszerrel lophatta ki az amugy is kissé ittas és mélyen alvó Petrovics feje alól a pénzt. A tolvajt és a felbujtóját a rendőrség letartóztatta és a tényállás tisztázása végett tovább folytatja a nyomozást.

— Francia likörök legbiztosabb készítésére — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillé Vojtek és Weisznál. 1450

— Kossak cs. és kir. udv. fényképész a mai nappal vissza érkezett tanulmány utjáról és holnaptól fogva saját maga eszközli a felvételeket. 8113

KERESSÜK MINDENBEN A LEGJOBBAT!

Legyünk óvatosak az egészséges ivóvíz választásánál, igyunk és kérjük Szántói természetes samindenütt — vanyuvizet, mely gazdag, természetes szénsavtartalmánál és rendkívül szorocsses vegyi összetételénél fogva igen kellemes ízű, az egészségre ártó, hátrányos, elszáraztató.

ASZTALI és GYÓGYVIZ.

Bornak: FÜSZER. 2647
Betegnek: GYÓGYSZER.
Egészségesnek: ÖVSZER.

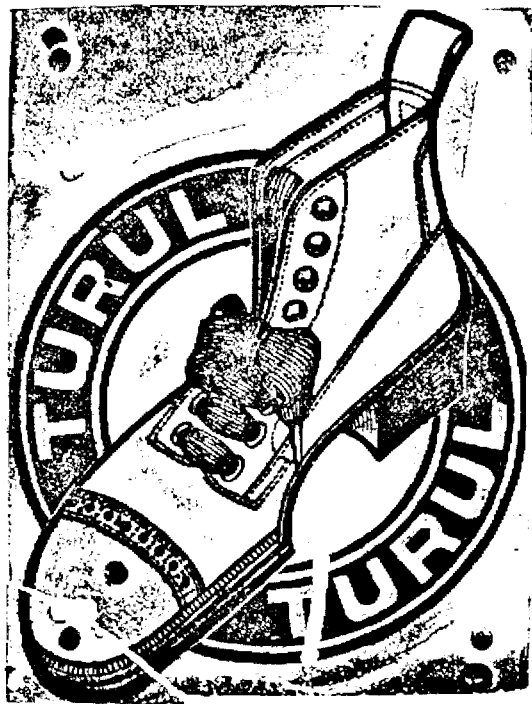
Főraktár: ARADON ÉLES ÁRMIN fűszerkereskedőnél.

SPORT.

+ Az A. A. K. afférja. Az A. A. K. választmányának nevében, a klub alelnöke, ifj. Vas Gusztáv a következő nyilatkozatot küldötte be hozzánk: Az „Aradi Athletikai Klub” választmánya tegnap tartott ülésén foglalkozott azokkal a támadásokkal, amelyekben egy kitiltott és egy elégedetlen játékos részéről a sajtó egy részében része volt. Tudomásul vette a választmány, hogy Kornis Árpádot a football vezető a klub első csapatából fegyvelemsértés miatt kitiltotta s tudomásul vette azt is, hogy Mandl Izidor, Murányi Ferenc és Nyiri Lajos első csapatbeli játékosok Tsenka Gábor, Salacz Dezső, Nyiri Mihály második csapatbeli játékosok a klub kötelékéből való távozásukat s Kovács Sándor tag a tagok sorából való kilépését bejelentették. Annak kijelentésével, hogy Mandl Izidor kivételével a többi első csapatbeli három játékos, vagyis Kornis, Murányi és Nyiri soha felvételüket nem kérték a klub tagjai sorába s így alaptalanul élnek azzal a váddal, hogy őket a klub tagjai sorába felvenni nem akarta visszautasítja a választmány a támadásokat s nem értékeli azokat egyébre, mint egy kitiltott játékos bosszújának, amire további figyelmet fordítani nem tartja érdemesnek. Nevezettek minden anyagi kötelezettség nélkül mint a klub növendékei éveken át élvezték mindamaz előnyöket, melyeket a klub nekik nyújtott s most, bár soha nem kérték, hogy tagok legyenek, azzal a neveléséért érvényesnek, hogy inkább fizettek volna nekik 24 korona évi tagdíjat, csak hogy tagok lettek volna. A választmány abban a hiszemben volt mindig, hogy az illetőknek tesz kedvezően, ha tagdíjra nem kötelezi őket s ma ellene fordítják fegyverük e méltányos eljárásért. Mandl Izidor mint katona alapszabály szerint tagnak felvehető nem volt s mint vendégtag élvezte minden fizetési kötelezettség nélkül a klub által nyújtott előnyöket. A többi kilépő növendékek mint iskolai tanulók a klub tagjai nem lehettek. Az A. A. K. football csapata, melyben Fakelmann, Gácsi I. és II., Eisonmagen, Rónay, Valerián, Midló, Pischinger, Gaál, Kocsis, Major és Horváth fognak szerepelni, minden fennakadás nélkül, de bő tapasztalatokban gazdagabban fogja folytatni az őszi szezonban azt a tevékenységet, amelyet annyi éven át kifejtett. — Sem csapat-szétzúllás, sem klub válságról nincs tehát szó, csupán néhány meggondolatlan fiatalember támadásáról, aminek sajnos, hogy komoly lapok helyt adtak. A választmány végezetül felszólítja M. I. játékos, hogy a klubbal szemben fenálló azon kötelezettségének, mely az incidens egyik okozója volt, 48 órán belül tegyen eleget. A választmány megbízásából az elnökség, ifj. Vas Gusztáv alelnök.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Az aradi piac áráiról ezt a hivatalos jelentést kaptuk: 1 drb saláta 1—4 fill., 15—20 drb kalarabé 20 fill. 1 drb. kelkáposzta 2—4 fill., Tök 1 drb 10—30 fillér. Zöldborsó 1 liter 40—50 fill. 1 kötés spargá 50—60 fill., 1 kötés reték 2—4 fill., uborka 100 drb. 1.60—2.00 kor., zöldpaprika 1 darab 1—2 fillér, 1 rakás spenót 10—12 fillér, 1 rakás sóska 10—12 fillér, 1 kiló paradicsom 20—28 fillér, 1 kiló burgonya új 6—8 fill., 1 drb. káposzta 10—40 fill., 1 kötés vöröshagyma 2—4 fill., 1 kötés fohagyma új 2—6 fill., 1 kötés zöldség 4—12 fill., 1 drb zeller új 2—4 fill., 6—7 drb. tojás 40 fill., 1 liter tej 16—26 fill., 1 csomó tehéntúró 8—12 fill., 1 liter tejföl 1.00—1.20 fill., 1 kiló vaj 2.60—3.00 fill., 1 drb rántanivaló csirke 60—80 fill., 1 drb csirke sütni 1.20—1.60 fill., 1 drb tyuk 1.80—2.40 fill., 1 drb sovány liba 3.00—4.00 fill., 1 drb kövér liba 800—1100 fill., 1 drb sovány kacsza 150—220 fill., 1 drb. kövér kacsza 500—600 fill., 1 darab karfiol 20—60 fillér, 1 kiló fehér kenyér 80 fillér, 1 kiló barna kenyér 26 fillér, 1 kiló marha hus 160 fill., 1 kiló leves hus 172 fill., 1 kiló marha hus pecsenye 300 fill., 1 kiló borju hus 200 fill., 1 kiló borju szelet 240 fill., 1 kiló sertés hus 192 fill., 1 kiló karaj 200 fill., 1 kiló zsir 192 fill., 1 kiló szalonna 192—220 fill., 1 kiló juhhus 136—144 fill., 1 kiló bárány-hus 140—160 fillér.

„TURUL“-CIPŐ

elegáns,

tartós,

jutányos.

Turul Cipőgyár részv. társ. Temesvár.

Főraktár: Arad, Andrásy-tér 13. Minorita-palota.

Üzletvezető: **WEINBERGER EDE.**

2932

1200 munkás és alkalmazott. Árjegyzék ingyen és bérmentve. 180 fiók a bel- és külföldön.

„Nádor“

műipari
cimfestő

Árpád-tér 3.

12r. templommal szemben.

**Alkalmi vételek
és eladások
ékszer tárgyokban**

arany és ezüstneműekben, Arad legnagyobb
óra- és ékszerraktára

Deutsch Izidor

óras és ékszerész
Weitzer János-utca, Minorita-palota.

Zálogcédulák

arany és ezüstneműk, gyémánt és briliáns tárgyak a legmagasabb árban megvételnek vagy más tárgyra átcsereitelnek

TELEFON 438.

TELEFON 438.

Építetők figyelmébe!

**Csobán Tivadar
építészeti irodája.**

Arad, Deák Ferenc-utca 20a. sz.

Van szerencsém értesíteni az építetők közönséget, hogy az építészeti téren mindennemű munkálatokat, úgy mint:

**tervezéseket, új építkezést,
régie épületek átalakítását**

ugy helyben, mint vidéken a legjutányosabb árban készik.

Tisztelettel:

Csobán Tivadar,
építész.

2631

A cséplőgép tulajdonosa a gép működése színhelyén tűzbiztonság okáért egy fecskendővel készenlétben tartani köteles

Gőzerő által (lokomobil) vagy annak megfelelő villamos erő által hajtott cséplőgépek üzeménél egy kifogástalanul záródó horgonybádogból vagy keményfából készült szekrényekben a következő anyagok tartassanak készenlétben:

1. 500 gramm Bruns-féle zsirtalanított vatta 50 gramos csomagokban; 2. 3 méter sterilgázé üvegben, 1 méteres csomagokban; 3. 5 drb. mullpólya 8 cmt. széles 5 méter hosszú; 4. egy drb. flanelpólya, 10 cmt. széles, 5 méter hosszú és egy drb. flanelpólya 8 cmt. széles, 5 méter hosszú; 5. 2 db. Esmarch-féle háromszegletes kendő; 6. egy liter 1, 1000, oldat sublimát veresre festve.

Felírás: méreg, sebkimosásra; 7. 500 cm. einktapasz; 8. egy drb. 8 cm. széles, 3 méter hosszú gumiszövetpólya, 9. egy tucsat közönséges enyvezett vattatábla; 10. 300 gramm tiszta vazelin; 11. egy drb. nagyobb kötszer olló; 12. 20 drb. biztosító tű; 13. Néhány tábla varga kéreg; 14. 10 drb. fasin 20—60 cmt. hosszúságban; 15. egy drb. mosó szappan; 16. egy drb. köröm kefe; 17. két törülköző kendő; 18. egy ivó pohár; 19. egy evőkanál; 20. egy kaucuk genyecsésze; 21. egy mozdó tál. 22. egy drb. Vollmann-féle sin és egy karsin fehér bádogból vagy drótkosárból; 23. 100 gramm törköly vagy szilva pálinka; 24. 100 gram tiszta borecset.

II. Más mozgató (motorikus erővel vagy járgánnyal hajtott cséplőgépeknél hasonlóan jól zárandó bádog vagy fatartányban az alábbi anyagok tartandók készenlétben:

a) 200 grm. Bruns-féle zsirtalanított vatta 25 gramos csomagokban;

b) 2 méter sterilgázé üvegben, 1 méteres csomagokban; c) 3 drb. 8 cm. széles, 5 méter hosszú mullpólya; d) 2 drb. háromszegletes kendő; e) 3 drb. sublimát pa tilla fahengerben; felírás méreg, egy drb. 1 liter vízben oldandó; f) 1 drb. gummí szövet pólya; g) egy drb. mosó szappan; h) egy drb. köröm kefe;

Amennyiben az I. és II. pont alatt említett cséplőgépeknél a most leírtaknál tartalmasabb és kifogástalan állapotban levő mentőszekrény vagy kötszerdoboz már volna készenlétben, a géptulajdonos új készlet beszerzésére nem köteles.

III. Kézi erővel hajtott cséplőgépek tulajdonosai ilyen mentőszekrény tartására nem kötelesek.

A cséplésnél, valamint az asztagok között dohányozni tilos.

A géptulajdonos a cséplőgépénél alkalmazott etetőket, fűtőt, a gépen álló kévevágókat, kéveadogatókat, úgy a szintén szecsakavágógépnél alkalmazott etetőt köteles az országos gazdasági munkás cselekedésgyűző pénztárnál baleset esetére biztosítani. Ha a géptulajdonos ezen kötelezettségének nem tesz eleget, a mulasztásból eredő teljes kárért az etetőnek, fűtőnek, kéveadogató, illetőleg jogutódainak akkor is felelős, ha a munkaközben bekövetkezett baleset körül őt különben semmiféle gondatlanság sem terheli.

A cséplőgépeket csak képzett gépészek és fűtők kezelhetik, kiknek tiltva van szolgálatuk közben szeszes italok élvezése, továbbá a gép felügyelő személyes felelőséggel tartozik, hogy a gép körül ittas emberek alkalmazást ne nyerjenek.

Fahidon 4000 kgr. elegysúlyt meghaladó mozdonyok csak akkor szállíthatók, ha erről 48 órával előbb a városi mérnöki hivatalnak jelentés tétellett.

Erzsébet, Sága és Gáj külvárosokban, vagy Poltu a városrészben a takarmány boglyákban vagy kazalban csak akkor tartható, ha a boglya vagy kazal és az ezt környező épületek közt legkevesebb husz méter üres tér marad, több boglya vagy kazal pedig csak akkor helyezhető el, ha azok között husz méter üres tér marad.

Arad 1911. évi június hó 16-án.

Green s. k.
h. főkapitány.

2897/1911. bjh. sz.

Hirdetmény.

Az aratási idő beálltával közbiztonsági és közrendészeti tekintetből közhírré teszem:

Hogy szénát vagy gabonaneműeket a földekről éjjel csupán a közeli tanyákra szabad hordani.

Dinnye vagy kukoricza földek őrzése céljából készült kunyók közelében lábas jószágot, vagy majorságot tartani nem szabad.

Érc vagy learatott gabona közelében tüzet rakni tilos.

Szalmas gabonák nyomtatás végett a város területére való behordása meg nem engedtetik.

A szérus helyeken összehordott gabonaneműek akként helyezendők el, hogy az asztag végek között legalább 6 méter üres hely legyen.

